

Analyse, inform and activate

LAKA

Analyseren, informeren, en activeren

Stichting Laka: Documentatie- en onderzoekscentrum kernenergie

De Laka-bibliotheek

Dit is een pdf van één van de publicaties in de bibliotheek van Stichting Laka, het in Amsterdam gevestigde documentatie- en onderzoekscentrum kernenergie.

Laka heeft een bibliotheek met ongeveer 8000 boeken (waarvan een gedeelte dus ook als pdf), duizenden kranten- en tijdschriften-artikelen, honderden tijdschriftentitels, posters, video's en ander beeldmateriaal. Laka digitaliseert (oude) tijdschriften en boeken uit de internationale antikernenergie-beweging.

De [catalogus](#) van de Laka-bibliotheek staat op onze site. De collectie bevat een grote verzameling gedigitaliseerde [tijdschriften](#) uit de Nederlandse antikernenergie-beweging en een verzameling [video's](#).

Laka speelt met oa. haar informatie-voorziening een belangrijke rol in de Nederlandse anti-kernenergiebeweging.

The Laka-library

This is a PDF from one of the publications from the library of the Laka Foundation; the Amsterdam-based documentation and research centre on nuclear energy.

The Laka library consists of about 8,000 books (of which a part is available as PDF), thousands of newspaper clippings, hundreds of magazines, posters, video's and other material. Laka digitizes books and magazines from the international movement against nuclear power.

The [catalogue](#) of the Laka-library can be found at our website. The collection also contains a large number of digitized [magazines](#) from the Dutch anti-nuclear power movement and a [video-section](#).

Laka plays with, amongst others things, its information services, an important role in the Dutch anti-nuclear movement.

Appreciate our work? Feel free to make a small [donation](#). Thank you.

www.laka.org | info@laka.org | Ketelhuisplein 43, 1054 RD Amsterdam | 020-6168294

PLAATS MAKEN VOOR KERNCENTRALES ?

Eindverslagen en resultaten
van de INSpraakPROCEDURE
in het kader van het
AANVULLEND STRUKTUURSCHEMA
ELEKTRICITEITSVOORZIENING.

WILLEMSTAD * FIJNAART * DINTELDORD *
OUD GASTEL * NIEUW VOSSEMEER *
HALSTEREN * STEENBERGEN * WOUD *
BERGEN OP ZOOM * ROSENDAAAL *
WOENSDECHT * OSSENDECHT * PUTTE *
HOOSERHEIDE * HUYBERGEN *

Koördinatie + begeleiding:
Provinciaal Opbouworgaan Noord Brabant
Stationsstraat 15
Tilburg

West Brabant - 30 september 1997 *Laka*

www.laka.org
Gedigitaliseerd 2021

I N H O U D
.....

★ INLEIDING Provinciaal Opbouworgaan Noord Brabant

★ REAKTIES VAN INSPRAAKGROEPEN

★ BERGEN OP ZOOM

★ DINTELOORD

★ FIJNAART

★ HALSTEREN

★ NIEUW VOSSEMEER

★ OUD GASTEL

★ ROOSENDAAL

★ STEENBERGEN

★ WILLEMSTAD

★ WOUW

★ ZUID-WEST HOEK: Putte, Ossendrecht,
Huybergen, Hoogerheide,
Woensdrecht, Bergen op Zoom,
Zundert, België.

★ OVERIGE REAKTIES

★ P.S.P. Gewest Noord Brabant / Zeeland

★ Werkgroep Kalkar Tilburg
Provinciaal Energie Comité Nrd. Brabant

★ TILBURG, 4 okt. '77 ★

+++++

INLEIDING

1 Beschrijvingen van de gevolgde procedure

In februari werd ons instituut door een aantal personen en groepen in de provincie benaderd met het verzoek om een actieve rol te spelen bij de organisatie van de inspraak rond het aanvullend strukturaarschema elektriciteitsvoorziening. Uiteraard zijn wij op dit verzoek ingegaan en hebben wij de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening gevraagd om voor de organisatie van de inspraak in onze provincie middelen ter beschikking te stellen.

Inmiddels was het kabinet voortijdig gevallen en begon de verkiezingsstrijd eerder dan aangenomen werd. Om nu niet de voorlichting over het ASEV te betrekken bij de verkiezingsstrijd werden de voorlichtingsavonden verschoven naar half juni en werd de einddatum voor het inzenden gesteld op 1 oktober.

Eerst op 18 juli jl kregen we van de Raad van Advies uitsluitel over de door ons instituut ingediende begroting voor de begeleiding van de inspraak: Het Residuum van de Raad achtte het zinvol indien tot een zekere "kanalisatie van inspraakreacties" zou worden gekomen. Al eerder had ons instituut op eigen risico begin mei een aantal regionale start-avonden belegd in West-Brabant. Dit om te voorkomen dat de start van de inspraak pas na de zomervakantie zou kunnen plaatsvinden.

De activiteiten van ons instituut in het kader van de ASEV-inspraakprocedure zijn gekoncentreerd geweest op West-Brabant. De verklaring van die keuze is eenvoudig: de voor Brabant primair relevante, eventuele vestigingsplaatsen liggen op de zeeuwse eilanden.

Voor de start-avonden hebben we alle ons bekende werkgevers- en werknemers-organisaties, milieugroeperingen, politieke groeperingen, vrouwengroeperingen, opbouwwerk-instellingen en een aantal individuen in West-Brabant aangeschreven.

Bij deze regionale start-avonden werden plaatselijke stuurgroepen gevormd. Deze plaatselijke stuurgroepen namen de taak op zich om de inspraak op poten te zetten.

In een groot aantal plaatsen zijn stuurgroepen opgezet, zij het dat de bemanning van die stuurgroepen aanvankelijk nog vrij gering was. Om een grotere deelname in de diverse plaatsen te bewerkstelligen zijn door de stuurgroepen hoofdzakelijk in juni een aantal plaatselijke voorlichtingsavonden belegd.

In enkele plaatsen zag men geen kans om voor de zomer-vakantie nog aan de slag te gaan. Na half augustus kon de inspraak in de diverse plaatsen pas goed op gang komen. Er werd weer een aantal voorlichtingsavonden, forum-diskussies gehouden, om de mensen zo goed mogelijk te informeren.

Om aan het door de groepen gekonstateerde grote tekort aan informatie te voldoen, is rond eind augustus de tentoonstelling "Energie-Edukatief" naar Bergen op Zoom en Steenbergen gehaald. Ook zijn er regionale avonden belegd over alternatieve energie.

De maanden augustus en september zijn door een groot aantal groepen benut om een reactie op te stellen op het aanvullend strukturaarschema "elektriciteitsvoorziening". Enkele groepen en individuen lieten - hoewel zij zich aangemeld hadden als deelnemers - het toch afweten bij het opstellen van een reactie. De verklaring daarvoor moet voor een groot deel gezocht worden in de tekortkomingen die aan de procedure kleven.

2 Ervaringen van insprekers en PON met deze inspraak-procedure

Omdat er aan de procedure een groot aantal tekortkomingen kleefden willen wij er hieronder afzonderlijk op ingaan. Het gaat vooral om het feit dat alleen op de vestigingsplaatsen ingegaan kan worden, de tijdsduur van de procedure, het ontbreken van veelzijdig voorlichtingsmateriaal en de voorlichtingsavonden.

- Praten over plaatsen voor kerncentrales

Het aanvullend strukturaarschema elektriciteitsvoorziening handelt alleen over de plaatsen waar kerncentrales gevestigd zouden kunnen worden. De bevolking wordt in de gelegenheid gesteld over deze plaatsen mee te denken. Voor diskussies over de noodzaak om wenselijkheid van kerncentrales, over de opwerking en de verwerking van het radioactieve materiaal was in principe geen ruimte binnen deze procedure.

Vanaf het begin hebben insprekers gesteld dat zij het onmogelijk en onjuist achtten de diskussie over deze "hamvragen" buiten beschouwing te laten. Van de zijde van het PON is naar aanleiding daarvan gesteld, dat niemand de insprekers kan beletten toch op deze vragen in te gaan en dat het opbouworgaan al het mogelijke (en dat was gegeven de beperkte middelen niet zoveel) zou willen doen om die diskussie te ondersteunen, bijvoorbeeld door informatie-materiaal te leveren en sprekers uit te nodigen.

De ASEV-procedure heeft niet alleen aangetoond, dat het onverstandig en onjuist is om een inspraakprocedure te organiseren waarbij wezenlijke politieke vragen buiten beschouwing blijven. Het blijkt in de inspraak-praktijk ook onmogelijk om de discussie tot de "afgeleide" vragen te beperken. Pogingen om dergelijke beperkingen toch aan te brengen hebben tot gevolg dat inspraak inderdaad wordt ervaren als zoet-houder en politiek manipulatiemiddel.

- De planning van de inspraak

Allereerst moet vastgesteld worden dat het in welke procedure dan ook op zijn minst merkwaardig is, dat een instantie zonder enige vorm van overleg kan beslissen over de planning van de procedure. Dat geldt zeker wanneer onder invloed van externe factoren eveneens zonder enige vorm van overleg besloten wordt tot uitstel van de procedure. In het geval van de ASEV-procedure is zo een al eerder aangevoerd bezwaar tegen de procedure voor planologische kernbeslissingen op pijnlijke wijze aan de oppervlakte gekomen.

Afgezien daarvan valt het op dat nog steeds inspraakprocedures op een zodanig tijdstip worden georganiseerd, dat de inspraak grotendeels in de vakantie-maanden zou moeten plaatsvinden. Verder wordt over de opzet van de procedure niet of nauwelijks overleg gepleegd met insprekers en provinciale steunpunten. Tenslotte bleef de beslissing over het beschikbaar stellen van de nodige financiële middelen zo lang uit, dat de inspraak überhaupt niet gestart zou zijn als het PON geen financiële risico's had genomen en gewoon was begonnen.

Voor de opzet van de inspraakprocedure in Brabant had deze gang van zaken onder meer tot gevolg dat ons instituut pas na 18 juli (op die dag werd definitief bekend dat de ingediende begroting was goedgekeurd) definitieve berichten kon laten uitgaan over de inspraakprocedure en dat de insprekers na aftrek van de vakantieperiode ongeveer anderhalve maand de tijd hadden een reactie op het ASEV te formuleren. Voor een veelzijdige informatie en een genuanceerde meningsvorming mag een dergelijke periode zeker niet als lang worden aangemerkt.

- Het ontbreken van veelzijdig en toegankelijk voorlichtingsmateriaal

Het voorlichtingsmateriaal van de overheid "plaatsen voor kerncentrales" en het veel te laat verschenen "3500 MWe kerncentrales in Nederland" was onvoldoende veelzijdig en toegankelijk.

Al eerder is gekonstateerd dat insprekers zich in hun diskussies niet beperken tot de "afgeleide" vraagstelling betreffende de vestigingsplaatsen. Ook de overheid had dit kunnen voorzien. Het was dan ook juist met het oog op een genuanceerde oordeelsvorming bij de insprekers verstandig geweest wanneer bij de produktie en verspreiding van informatie-materiaal met dit gegeven rekening was gehouden. Dat dat niet gebeurd is, valt ernstig te betreuren.

- De voorlichtingsbijeenkomsten

De voorlichtingsavonden van het ministerie zouden een rol hebben kunnen spelen bij de werving van deelnemers. Deze avonden waren, ondanks ons aandringen om ze op meer plaatsen te houden alleen in Eindhoven en Goes. Ook de aankondiging van deze avonden was uiterst minimaal.

- De opzet van deze inspraakbundel

In deze bundel zijn twee soorten reakties opgenomen. De eerste kategorie - deel I van de bundel - omvat alle reakties van inspraakgroepen opgezet en begeleid door het PON. Deel II omvat de reakties die zonder begeleiding van het PON tot stand zijn gekomen maar wel aan ons instituut werden aangeboden. De reaktie van de Pacifistisch Socialistische Partij is ook aangeboden aan de stichting Zeeland.

Alle reakties zijn onverkort opgenomen. Binnenkort zal een samenvatting van alle reakties gemaakt worden. Deze samenvatting zal aan alle insprekers worden toegezonden.

Bij het PON zijn 180 insprekers voor deze procedure geregistreerd geweest. Deze hebben alle op een of andere wijze meegedaan aan de totstandkoming van de diverse reacties op het ASEV.

In sommige gevallen is de reactie van de stuurgroep naderhand onderschreven met behulp van handtekeningenlijsten. Deze lijsten zijn als bijlagen bij dit verslag naar de RARO gestuurd.

Het betreft de volgende plaatsen:

Bergen op Zoom: Behalve de in dit verslag genoemde 78 hebben nog 38 mensen de verklaring van de stuurgroep ondertekend.

Nieuw-Vossemeer: Zie verderop in dit verslag.

Oud Gastel: idem

Roosendaal: 64 mensen hebben de volgende verklaring ondertekend:

"Ondergetekenden zijn van mening dat het gebruik van kernenergie op dit moment te grote risico's met zich meebrengt op het punt van: Berging afval, veiligheid, belasting van het milieu, en het gevaar van de produktie van atoomwapens. Om deze redenen maken ondergetekenden bezwaar tegen het voornemen van de regering om in Nederland nog 3 kerncentrales te bouwen."

Steenbergen: Zie verderop in dit verslag.

Bergen op Zoom

Bergen op Zoom, 21-9-1977

Mijne dames en heren,

Ondergetekenden verklaren:

- 1 Het is een absurde zaak dat inspraak slechts mogelijk is ten aanzien van de plaatsen van kerncentrales en niet ten aanzien van de kwestie of er in Nederland al dan niet uitbreiding van kerncentrales moet plaatsvinden en de daarmee verbonden noodzakelijke verbonden verrijkingsfabrieken, opwerkingsfabrieken en opslag van radio-actief afval. Deze kwestie is namelijk zo nauw verbonden aan de plaatsen voor kerncentrales, van zo immens belang voor ons én ons nageslacht, en nog zo vol van vraagtekens en onzekerheden, dat het ons inziens noodzakelijk is dat eerst hierover een openbare meningsvorming en inspraak plaats vindt om inspraak over de plaatsen van kerncentrales tot een zinvolle aangelegenheid te maken.

- 2 Wij willen er met nadruk op wijzen dat door een aantal omstandigheden de mogelijkheid voor burgers tot het deelnemen aan deze inspraakprocedure dermate beperkt zijn dat bij ons het gevoel leeft dat deze inspraakprocedure slechts pro forma is opgezet. Deze omstandigheden zijn:
 - a) De inspraakprocedure verliep grotendeel gedurende de zomervakantieperiode, een periode die totaal ongeschikt is voor een dergelijke inspraakprocedure.
 - b) Het aantal hoorzittingen waarbij verdere toelichting over de materie werd verstrekt en inspreken mogelijk was, was te beperkt om deze een wervende functie ten aanzien van potentiële insprekers te geven. In onze streek, West-Brabant, is bijvoorbeeld geen hoorzitting geweest.
 - c) De informatie die vooruit werd verstrekt liet veel te wensen over. Deze was voornamelijk schriftelijk, terwijl als bekend mag worden beschouwd, dat audio-visuele informatie, middels film, televisie, een tentoonstelling en dergelijke vele malen effectiever en voor een grotere groep burgers bereikbaar is. De informatie was op zodanige wijze op schrift gesteld dat deze voor "de man op de straat" niet of nauwelijks te volgen was, wat deze inspraakprocedure tot een elitaire zaak maakte. In de informatie werden op essentiële punten zeer twijfelachtige gegevens naar voren gebracht als onomstotelijke waarheden, waardoor deze informatie het benodigde predikaat "objektieve informatie" zeker niet verdiend heeft. Om een tweetal voorbeelden te geven:
 - De verwachte aantallen slachtoffers bij een ramp of zeer ernstige ramp hebben alleen betrekking op de aantallen slachtoffers die binnen enkele dagen vallen terwijl is berekend dat het aantal slachtoffers op de langere duur vele malen groter zal zijn. Voorts:

- De gehanteerde risico-factoren ten aanzien van het zich voordoen van rampen bij kerncentrales zijn ontleend aan het Amerikaanse Rasmussenrapport. Dit rapport is louter theoretisch van aard en blijktens en onderzoek door de Amerikaanse "Union of concerned scientist" opgezet vanuit het vooropgezette doel geruststellende informatie te leveren.

Voorts hebben wij van verschillenden die bij vorige inspraak-procedures hebben ingesproken vernomen dat zij niet de indruk hebben dat aan hun inbreng enige aandacht is besteed, wat op hen en toekomstige insprekers een ontmoedigende factor is. Ook willen wij hierbij opmerken dat ons inziens het aantal insprekers uit West-Brabant nog veel geringer zou zijn geweest, als niet het PON enige aandacht hier aan had besteed.

3 Wij zijn van mening dat gezien:

- a) De vele tegenstrijdige meningen van deskundigen ten aanzien van de risico's op ongevallen met een reaktor, de consequenties van een ernstig reaktorongeval zowel wat betreft het aantal slachtoffers, het natuurlijke milieu en de (on)bewoonbaarheid van besmette gebieden;
- b) De vraagtekens rond het afvalprobleem,
- c) De niet ter discussie staande alternatieven voor kern-energie, deze problemen en anderen die nog mochten rijzen niet op afdoende en niet langer diskutabele wijze zijn opgelost, wat momenteel zeker niet het geval is, niet één enkele plaats geschikt is voor het plaatsen van kerncentrales.

Was getekend:

Piet Nuytemans
Maria Pijnen
P.A. Aertssen
A.M. v.d. Male
J. Bakx-Aarden
René van Ginneken
Marjon Tuinenburg
Annemiek Hazen
Conny v.d. Wegen
Emmy Dingemans
Domien Doggen
Michiel Goosen
Paola Disch
Jack Raats
Lianne v.d. Wegen
Lilian Klaassen
Ad Aanraad
Desireé Kleve
Henk Noordhuize
Jan Visser-v. Bruggen
A.W. v.d. Wegen
Kees Vromans
Patricia Disch
Roel Klaarhamer
Kees Bakx
Mathieu v.d. Aarsen

Trees Wetten
Nanny de Jager
Marlies v.d. Ven
Hella Brooymans
Annelous Heiman
J. de Ron
Fred de Ron
Jos v.d. Bogart
Lilianne Mulders
Lian Smits
Philip V
J. v. Meer
Peter Dogge
José Mens
Marja Mertens
Monique v.d. Bogart
Marianne de Kort
Frank Mouws
Kees van Gils
Ria Bakx
A. de Breuer
Gerard de Ruyter
T. van Ginneken
Peter v.d. Velden
Ad v.d. Bulck
Jeanne Demmers

Jan Nuyten
Jack Nuyten
A. Nuyten
L. Nuyten-Baksen
Elise Visser
Caroline Visser
Yvonne Visser
Michel Kemperman
Henk v.d. Wegen
Peter Rietveld
Marijke Bossers.
Ineke Schrauwens.
Antje da Graca
Wilma Peters
Dimhhy Franken
Yvonne Oerlemans
Hans Dingemans
Louis Hazen
W. Cm. Hagenaars
C. Hagenaars-
Oerlemans
E. v.d. Heyden
C. E. Hagenaars

Dinteloord

betreft: ASEV

Dinteloord, 19 sept. '77

Aan de Minster van Economische Zaken,
Bezuidenhoutseweg 30
's-Gravenhage

De navolgende tekst is de weerslag en het resultaat van een aantal discussie-bijeenkomsten, zoals de Stuurgroep Dinteloord deze gehouden heeft in het kader van de inspraak over het Aanvullend Strukturaarschema Elektriciteitsvoorziening (ASEV), en als zodanig deel uitmakend van de door het Provinciaal Opbouw Orgaan Noord Brabant in gang gezette inspraak-procedure in West Brabant.

Na diverse discussie-bijeenkomsten, voorlichtingsavonden en een forum-avond is de Stuurgroep Dinteloord tot de volgende konklusie gekomen:

- a) De bouw van meer kerncentrales in Nederland dient zo lang uitgesteld te worden als in het kader van een verantwoord energie-beleid mogelijk is
- b) De regering dient met voortvarendheid en inventiviteit een oplossing trachten te vinden voor in het bijzonder het probleem van de opslag van het radioactief afval.
- c) De lokaties St.Philipsland en Tholen verdienen een herwaardering in verband met
 - de te verwachten bevolkingsconcentraties (als gevolg van de aanwijzingen volgens de Verstedelijkingsnota)
 - de te verwachten recreatie-ontwikkelingen in de regio Willemstad/Bergen op Zoom
 - de thermische verontreiniging van de Oosterschelde (als gevolg van lozing koelwater)
 - de transporten van gevaarlijke stoffen via weg en water in de nabijheid van de twee genoemde lokaties.

Deze konklusie wordt door een meerderheid van de stuurgroep nader omschreven:

Indien, in het kader van een verantwoord energiebeleid, op de lange termijn mocht blijken dat er niet voldoende energiebronnen voor handen zijn om de vraag naar energie te beantwoorden, dan dient - met inachtneming van punt b) en c) - alsnog overwogen te worden tot de bouw van kerncentrales.

Een minderheid van de stuurgroep verbindt hieraan de volgende opvatting:

De bouw van kerncentrales dient afgewezen te worden, aangezien de (eventuele) gevaren van kerncentrales niet mogen opwegen tegen de kwaliteit van milieu en leefwereld in de toekomst. Daarentegen dient de overheid de ontwikkeling van de zogenaamde 'alternatieve energiebronnen' met kracht te bevorderen, terwijl energiebesparing en -bezuiniging als prioriteit behandeld dienen te worden.

Opgemerkt zij, dat de Stuurgroep Dinteloord als een afspiegeling van de Dinteloordse bevolking mag worden beschouwd, welke zich gedurende 4 maanden vrij intensief heeft beziggehouden om de geboden inspraak-mogelijkheid aan te grijpen voor het formuleren van een reactie op het ASEV.

Stuurgroep Dinteloord

Fijnaart

Werkgroep Fijnaart en Heijningen
p/a M.H. Vis-Koster

Aan de Minister van
Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 30
's-Gravenhage.

Excellentie,

De werkgroep inspraak vestigingsplaats kerncentrales Fijnaart en Heijningen maakt gaarne gebruik van de door U geboden gelegenheid in te spreken op het door U gepubliceerde ASEV, dit in het kader van de zgn. PKB.

De werkgroep die te Fijnaart en Heijningen gevormd werd kan gezien worden als representatief voor de bevolking, gelet op de samenstelling der groep.

De werkzaamheden hebben bestaan uit het bestuderen van het aangeboden materiaal en informatie, alsmede uit het houden van een voorlichtingsavond voor de plaatselijke bevolking, waarvoor een ruime belangstelling bestond.

Daarnaast heeft de werkgroep een 15-tal openbare vergaderingen belegd.

Ook heeft de werkgroep middels publikaties in de regionale kranten voorlichting verstrekt van de voor- en nadelen van kernenergie. Dit heeft geresulteerd in een opiniepeiling waaraan door 10% van de gezinnen in Fijnaart en Heijningen werd deelgenomen.

Het resultaat hiervan is, dat 158 gezinshoofden zich tegen de voorgenomen vestiging nabij West-Brabant verklaarden, 14 gezinshoofden waren voor, terwijl 9 personen geen mening hadden.

De redenen waarom de werkgroep de vestigingsplaatsen nabij West-Brabant afwijst (St. Philipsland, Bath en Tholen) gelieve U als korte stellingen op een bijlage aan te treffen. Wij zullen deze stellingen gaarne nader toelichten in het kader van de te houden hoorzittingen.

Hoogachtend,

namens de werkgroep

Marchien Vis-Koster, voorzitter

- Bijlagen: 1. Bezwaren tegen mogelijke vestigingsplaatsen nabij West-Brabant
2. Kleurplaten en tekeningen, gemaakt door de schooljeugd van de Gemeente Fijnaart en Heijningen.

Bijlage behorend bij het schrijven d.d. 30-9-1977
van de werkgroep Fijnaart en Heijningen.

De werkgroep Fijnaart en Heijningen, inzake inspraak vestigingsplaatsen kerncentrales (ASEV), brengt tegen de voorgenomen vestigingsplaatsen nabij West-Brabant de volgende bezwaren onder uw aandacht:

1. Toetsing van de vestigingsplaatscriteria t.o.v. de bevolkingsdichtheid geeft als uitkomst dat vestiging van een kerncentrale noch in St. Philipsland, Bath of Tholen, noch elders in het dichtbevolkte Nederland een haalbare zaak is.
2. In dit verband, zij bovendien verwezen naar de in het kader van de verstedelijkingsnota aan West-Brabant toegekende functie om de overloop vanuit de Randstad op te vangen (het bouwen van 10.000 woningen).
Ook de geplande stad aan het Zoommeer bij Bergen op Zoom vormt een groot bezwaar voor vestiging van een kerncentrale zo dicht bij grote bevolkingskonsentraties.
3. De grote hoeveelheden koelwater die nodig zijn vormen een direkte bedreiging van het ecologische evenwicht van de Oosterschelde, waarbij het niet ondenkbeeldig is dat botulisme zal gaan optreden door verwarming van het oppervlaktewater, terwijl de gevaren van tritium niet onderschat moeten worden.
4. De vestiging nabij West-Brabant geeft extra dimensie aan de kumulatie van risikofactoren waarmee West-Brabant reeds te kampen heeft en waaraan rampenplannen geen oplossing bieden.
Wij noemen het Schelde-Rijnkanaal, de lagere hoogte van de dijken, de vestiging van een eventuele tweede nationale luchthaven cq super-regionale luchthaven, het industrieterrein Theodorus haven in Bergen op Zoom, met daarop o.a. General Electric Plastics b.v.

Hoewel alleen de plaatskeuze van kerncentrales aan inspraak onderhevig is, meent de werkgroep enkele opmerkingen van algemene, maar niettemin principiële aard te moeten maken:

- a. De belangrijkste vraag: Kernenergie ja of nee? blijft buiten de discussie. Dit is pertinent onjuist.
- b. De verstrekte informatie in het kader van het ASEV is onvolledig en zeer eenzijdig.
- c. Belangrijke vraagstukken die nauw verband houden met deze vorm van energie-opwekking zijn nog niet opgelost: transport en opslag van het afval; de beheersing van het produktie-proces; de konsentratie van macht; het gevaar voor sabotagedaden; het vervaardigen van atoombommen.

Beantwoording van de door ons gesignaleerde onopgeloste vraagstukken houdt naast studie in, dat er meer gegevens naar de bevolking toe moeten, zodat in feite een nieuwe maar dan volledige inspraakprocedure van start kan gaan.

Halsteren

De reactie van de stuurgroep Halsteren is niet op tijd bij ons binnengekomen. We vrezen dat deze bij de PTT is zoekgeraakt. Een kopie van de reactie had men niet beschikbaar.

In grote lijnen komen de opvattingen van de groep over het ASEV en de procedure op hetvolgende neer.

(Als de reactie toch nog binnen komt, wordt die alsnog naar de RARO gestuurd)

De werkgroep Halsteren is het helemaal niet eens met de gevolgde procedure. De nederlandse bevolking mag wel meepraten over de plaatsen voor kerncentrales en niet over de toepassing van kernenergie in het algemeen.

De werkgroep meent voorts, dat uitbreiding van de toepassing van kernenergie niet kan geschieden om de volgende redenen:

- Het probleem van het opbergen van het afval is nog niet opgelost. Er is een te groot risico verbonden aan de dumping in de grond.
- De mogelijke ramp één's in de zoveel duizend jaar kan morgen geschieden. We kunnen ons en ons nageslacht niet met een dergelijk risico opzadelen.

Wat betreft de lokaties vindt de groep dat in Nederland, vanwege de dichte bevolking, eigenlijk geen enkele plaats geschikt is.

De oplossing van het energieprobleem moet worden gezocht in beperking van het gebruik en in het aanwenden van alternatieve energiebronnen. Beperking kan worden gezocht in lagere temperatuur in woningen en gebouwen, betere isolatie enzovoort. Ook energieverblindende produktiewijzen moeten worden teruggedrongen.

Het is wenselijk dat de bevolking goed voorgelicht wordt over bezuinigingen. Ook zou er veel meer onderzoek moeten worden verricht in deze richting.

De aanwending van alternatieve energiebronnen zoals zonen windenergie moet beter onderzocht worden.

Nieuw Vossemeer

Aan: P.O.N.

Stationsstraat 15,
Tilburg.

September 1977.

Betreft: Inspraakprocedure plaats kerncentrales.

Wij, leden van de stuurgroep uit Nieuw- Vossemeer, willen voorop stellen, dat wij de inspraakprocedure zoals zij ons is voorgelegd, n.l.; een inspraak over de plaats van de 3 kerncentrales die volgens de regering in de komende tijd noodzakelijk zijn, als zodanig afwijzen.

Bij het discussiëren over de plaats van een kerncentrale ontkomt men er niet aan, van welke kant men de zaak ook bekijkt, te spreken over het energieprobleem in het algemeen en kernenergie in het bijzonder. Aan de inspraak over de plaatsen van kerncentrales moet derhalve een inspraakprocedure over toepassing van kernenergie vooraf gaan. Wij willen meedenken en meebeslissen over het feit, of wij gezamenlijk moeten kiezen voor de weg van de kernenergie, met alle vraagstukken er omheen, die tot op heden nog niet opgelost zijn, of dat er misschien andere wegen gevolgd kunnen worden.

(o.a.; veel meer onderzoek naar alternatieve vormen van (kern)energie en bezuinigingen die te maken hebben met een mentaliteitsverandering.)
Bovenstaande lijkt ons de enige juiste weg om tot inzicht te komen in het grote energievraagstuk.

Als stuurgroep hebben we ook bezwaren tegen het ASEV en wel op de volgende punten;

- Het ASEV is gebaseerd op het Rasmussen-rapport dat op vele punten aan te vallen is.
- In het ASEV zijn niet de planologische konsekventies bekeken van andere onderdelen van de splijtstofcyclus, zoals; uraniumverrijking, fabricage van splijtstofelementen, tijdelijke en definitieve opslag van kernafval, transport van kernafval en brandstofstaven, opwerking van kernafval.
- In het ASEV is niet gekeken naar de besteplaats voor kerncentrales in tijden van oorlog.
- In het ASEV is niet gekeken naar de gevolgen van besmetting van het grondwater bij het doorsmelten van de reaktorkern.
- In het ASEV is niet gekeken naar de mogelijkheid van evacuatie van mensen bij een groot reaktorongeval.
- In het ASEV is niet gekeken naar de mogelijkheid van het onbewoonbaar worden van grote stukken land, als gevolg van een hoge radioactieve besmetting bij een groot reaktorongeval.

Toch hebben wij deze mogelijkheid van inspraak aangegrepen om de bevolking van Nieuw-Vossemeer zoveel mogelijk bij het (kern)energieprobleem te betrekken.

Wij hebben bijeenkomsten georganiseerd voor en met de bevolking, met film, voor- en tegenstanders van kernenergie en we hebben vele discussies gehouden. Enige malen hebben we op de weekmarkt gestaan met een stand, waarbij vele gesprekken op gang kwamen en daarbij is ons veel informatiemateriaal verstrekt.

Er is aandacht gevraagd voor dit probleem bij de dokter (er heeft informatiemateriaal in de wachtkamer gelegen) bij de pastor en ook op het gemeentehuis hebben we informatiemateriaal weggelegd.

Tot slot hebben we een soort enquête onder de bevolking gehouden, waarbij iedereen persoonlijk is bezocht, zijn zegje kon doen en een handtekening kon plaatsen (dit als hij/zij thuis was op het tijdstip van bezoek).

Er waren 552 handtekeningen tegen en 24 voor, 23 hadden geen mening. We hebben deze handtekeningenlijsten opgestuurd naar het P.O.N. (Provinciaal Opbouworgaan Noord Brabant,) En via het P.O.N. - R.A.R.O. zullen ze waarschijnlijk ook U bereiken.

We hebben ons hierbij gehouden aan de vraagstelling zoals die in de inspraakprocedure gegeven was, te weten; voor of tegen een kerncentrale in St. Philipsland, Tholen, Bath Hoedenkenskerke.

Maar we tekenen hierbij aan dat ons uit de gesprekken die wij hebben gehad duidelijk is gebleken dat " tegen " niet betekend: " Zet ze dan maar op een andere plaats neer ", maar dat het er feitelijk op neer komt dat als het hier niet kan, dat het nergens kan.

Ook hier komt dus naar voren dat aan de vraag over plaatsen voor kerncentrales, een andere vraag vooraf moet gaan; wel of geen kernenergie in de toekomst!

Afschriften hiervan zijn verzonden naar:

Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 30, Den Haag.

Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, Dokter Reijersstraat 12, Leidsendam.

Gaarne willen we onze standpunten op een hoorzitting nader uiteen zetten.

Stuurgroep Kernenergie Nieuw-Vossemeer,
p/a J. de Nijs- Heuves,

L. Luisterburg- Hoedelmans.

G. de Wit- Koevoets.

F. de Wit.

L. Kruijk- Hoff.

H. van Ieperen.

C. Luisterburg.

J. v.d. Velde.

K. Bogaarts.

Oud Gastel

VERKLARING van de STUURGROEP KERNENERGIE OUD- en NIEUW GASTEL

De Minister van Economische Zaken heeft elf mogelijke vestigingen van kerncentrales vastgesteld. Drie van deze mogelijke plaatsen liggen vlakbij West-Brabant.

Daar het mogelijke vestigingsplaatsen zijn is er de gelegenheid tot inspraak. Deze inspraakprocedures worden begeleid door het Provinciaal Opbouworgaan en plaatselijke werkgroepen.

De Werkgroep Kernenergie Oud- en Nieuw Gastel heeft als twee filmavonden met discussie gehouden.

De Werkgroep is tot de slotsom gekomen dat kerncentrales niet in dichtbevolkte gebieden dienen te worden geplaatst, waartoe heel Nederland in feite behoort.

Wij menen dit, omdat de veiligheid van kerncentrales, met alles wat er om heen gebeuren kan, de beveiliging van de omwonenden niet voldoende waarborgt.

Ook plaatst de Werkgroep Kernenergie vraagtekens bij het toepassen van kernenergie in het algemeen, mede door de nog onopgeloste problemen van opberging van radioactief afval, de mogelijkheid van misbruik van het uit afval vrijkomend plutonium.

Als U het met deze opvatting eens bent, kunt u bijgaande lijst ondertekenen.

Bent u het er niet mee eens, wilt u dan uw bezwaren kenbaar maken.

Werkgroep Kernenergie Oud- en Nieuw Gastel
secr.: Oranje Nassaustraat
Oud Gastel

Deze verklaring werd door 47 inwoners van Oud- en Nieuw Gastel ondertekend.

Er werden geen bezwaren tegen deze verklaring kenbaar gemaakt.

Roosendaal

Eindverslag inspraakgroep Roosendaal t.a.v. het Aanvullend Struktuurschema Elektriciteitsvoorziening (ASEV).

De inspraakgroep heeft de volgende activiteiten ontwikkeld:

- voorlichting,
- meningspeiling,
- meningsvorming.

Alhoewel de verschillende activiteiten niet los van elkaar te zien zijn, zijn ze toch zoals boven ingedeeld.

Voorlichting: de stuurgroep heeft 24 aug. j.l. een voorlichtingsavond georganiseerd over de problemen van kernenergie. Op de avond welke gehouden werd in de levensschool in Roosendaal, werd het woord gevoerd door:

de heer van den Akker, namens de PNEM,
de heer Thijs, namens Ver. Aktie Kern Stop (VAKS) België,
de heer Michielse, eveneens namens VAKS.

De avond had een openbaar karakter, en was in de pers als zodanig aangekondigd.

Meningspeiling: Een aantal leden van de inspraakgroep zijn (4 leden) enige tijd actief geweest met het peilen van de mening van de Roosendaalse bevolking via een handtekeningenlijst. Zo werd er gepeild op avonden in het kader van de vredesweek, en is op lijst no 10 een huis aan huis peiling te vinden.

Meningsvorming: Het grootste gedeelte van de tijd is de inspraakgroep bezig geweest met de eigen meningsvorming. Hieraan werden in totaal drie avonden besteed, n.l. 7, 21 en 28 september. Kontaktpersoon van de inspraakgroep Roosendaal is Mevr. van Benthem, Pootlaan 24, Roosendaal.

Hiernaast is nog een poging gedaan een reactie los te krijgen van de ver. van Roosendaalse Huisartsen, waarvan bijgaand de reactie.

Resultaat meningsvormingsavonden.

Achtereenvolgend is gediscussieerd over de volgende zaken:

Algemeen en veiligheid, Koelwater, Wapens, Economische macht, Angst, Milieu, Makkelijkste weg, Afval, Grondstoffen, Alternatieven, met daarop volgend de Konklusie.

Samengevat werd opgemerkt t.a.v. het punt:

Algemeen en veiligheid.

dat:

- het niet aanvaardbaar is kerncentrales in b.v. Tholen af te wijzen en in Urk goed te keuren, wil men kernenergie toepassen, dan moet men ook de consequentie's van de vestiging van een kerncentrale in de omgeving aanvaarden.
- de hantering van normen zoals de veiligheidszone van 20 km (cirkel) volkomen willekeurig is, dat in de USA b.v. op dit punt strengere normen gelden, die indien in Nederland toegepast de vestiging van een kerncentrale onmogelijk zouden maken. De normen worden aan de kernenergie aangepast i.p.v. andersom.
- de onvermijdelijk aan kernenergie verbonden opwerkingsfabrieken, chemische fabrieken zijn, en dat daarin vrij veel ongelukken gebeuren.
- het onmogelijk is een kerncentrale te beschermen tegen terreur en menselijk falen.
- de cijfers die in het ASEV worden gehanteerd over mogelijke ongelukken met het neerstorten van vliegtuigen willekeurig zijn, en in verhouding tot b.v. een starfighter of Boeing niets voorstellen.
- het onzin is zoveel moeilijkheden op ons nek te halen voor slechts 6 % van het totaal energieverbruik met 6 kerncentrales.

- vervoer van afval en opwerkingsmateriaal over de weg niet in het ASEV betrokken is, maar wel bijdraagt tot een groter stuk onveiligheid.
- gevaar van atoombewapening via gebruik kernenergie.
- groot gevaar bij gebruik van kweekreactoren, is niet in ASEV betrokken.
- het onmogelijk is goede veiligheidsprognoses te hanteren (opzetten) met slechts 150 werkende kerncentrales in de wereld, insprekers willen het voordeel van de twijfel over de onveiligheid van de totale kernenergie (centrales t/m opwerkingsfabriek) negatief laten uitvallen voor kernenergie.
- een kerncentrale normaal best wel veilig is, afgezien van vrijkomen radio-actief materiaal in de lucht en koelwater, maar dat de schade bij calamiteiten onaanvaardbaar groot is.
- het produktiesysteem verspilling in de hand werkt, en men (de overheid) betere voorlichting over kernenergie moet geven.
- er op gewezen moet worden dat de bevolking bereid moet zijn een stap terug te doen.

Koelwater.

dat:

- via koelwater verschillende zaken geloosd worden, zoals warmte (veel grotere hoeveelheden dan bij conventionele centrale) en tritium, wat volgens deskundigen een faktor 1000 lager zou moeten zijn.
- door het gebruik van koelwater wordt de hoeveelheid voor recreatie bruikbaar zwemwater vermindert.
- ingebouwde veiligheden aan kerncentrales kunnen weigeren, en schade aan toevvoerbuizen voor koelwater kan een ramp tot gevolg hebben.

Wapens.

dat:

- kernbewapening onontkoombaar verbonden is met gebruik kerncentrales; uraniumverrijkingsfabriek of transport van opgewerkt materiaal is eenvoudig doelwit voor overvallen, terrorisme of diefstal.
- controle op produktie van kernwapens en op bezit daarvan onmogelijk is, binnen- of buitenlandse macht (staat) kan in het bezit komen van kernwapens via kerncentrales.

Economische macht.

dat:

- vooral grotere firma's belang hebben bij de bouw van kerncentrales, de gemeenschapsgelden brengen de winsten in de portemonnaie van grote bedrijven.
- door internationale samenwerking op het gebied van kernenergie, bestaat de mogelijkheid van inmenging in beslissingen van Nederlandse volksvertegenwoordiging.
- het zou gevaarlijk zijn, onder het mom van werkgelegenheid, kernwapens te gaan produceren.

Angst.

dat:

- de onmogelijkheid bij een ongeval met een kerncentrale maatregelen te nemen of de bevolking te beschermen.
- lichamelijke- en geestelijke volksgezondheid wordt steeds slechter door angst voor calamiteit met kerncentrale.
- nog teveel onzekerheid bestaat over de invloed van de laag radio-actieve straling op de erfelijkheid.

Milieu.

dat:

- stijging watertemperatuur, radio-aktive uitstoot, bodemverontreiniging bij normaal gebruik kerncentrale betekend b.v. ook toename radio-aktive stof in vis, recreatiegebied verlies.
- bij calamiteit toename radio-aktiviteit over totale wereld.

Groeiprincipes.

dat:

- begrenzing van het gebruik van elektrische apparaten noodzakelijk is.
- automatisering bij industrie moet worden teruggebracht: vermindering van het elektriciteitsgebruik en vermeerdering van de werkgelegenheid.
- de prijzen van elektriciteit voor de grootverbruikers gedaald zijn, en die voor kleinverbruikers nauwelijks gestegen.

Makkelijkste weg.

dat:

- de brandstof ligt gereed dus we gaan maar op kernenergie over.
- voor Nederland was aardgas de makkelijkste weg, als een grondstof dan opraakt is het normaal dat men overstapt op de meest voor de hand liggende (er is al veel geld in geïnvesteerd).

Afval.

dat:

- blijft het grote probleem, waarvoor nog steeds geen oplossing gevonden is, problemen als: koeling afval, berging afval, invloed natuurverschijnselen op geborgen afval.
- 100 jaar kernenergie, en 100.000 jaar afvalproblemen is dat de moeite waard?

Grondstoffen.

dat:

- wereldvoorraad uranium erg beperkt is, werkt gebruik van kweekreactoren in de hand wat nog grotere problemen met zich meebrengt.

Alternatieven.

dat:

- meer geld besteed moet worden aan onderzoek naar alternatieve energiebronnen, en minder wordt besteed aan kernenergie.
- bezuiniging is 1^e alternatief, eventueel via een distributiesysteem.
- de 6 % die kernenergie slechts kan bijdragen aan het totaal energiegebruik (met 6 kerncentrales) zouden we moeten kunnen bezuinigen, zodat ze niet nodig zijn.
- voor een redelijke bezuiniging is een mentaliteitsverandering noodzakelijk.

daarnaast: de poging tot afdoende bescherming van kerncentrales, opwerkingsfabrieken en transport van radio-actief materiaal bergt het gevaar van de politiestaat in zich.

Konklusie:

Op grond van bovengenoemde bezwaren en onzekerheden zijn de leden van de inspraakgroep Roosendaal van mening dat kernenergie een vorm van energie-opwekking is, welke te grote gevaren met zich meebrengt om deze nu te gaan toepassen voor elektriciteitsopwekking. Op grond van deze bezwaren is de inspraakgroep Roosendaal ook van mening dat de voornemens zoals die door de regering zijn neergelegd in het aanvullend structuurschema elektriciteitsvoorziening niet dienen te worden uitgevoerd.

Aan PON
p/a Mevr. van Denthem,
Pootlaan 2 1/2,
Roosendaal.

Roosendaalse Huisartsen.
ad. 7 sept 1977.
p/a Drs. C. OOMEN
Burg. Schoonheijtsstr 1 Roosendaal.

Zeer geachte Mevrouw,

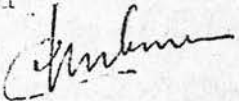
In een brief van 9 augustus van het PON uit Tilburg werd ons gevraagd als Roosendaalse Huisartsen een standpunt te bepalen aangaande de vestiging van een eventuele kerncentrale op de grens van West Brabant en Zeeland.

Vooreerst zijn wij van mening dat het wetenschappelijk erg moeilijk is, het voor en tegen van een dergelijke vestiging op juiste wijze tegen elkaar af te wegen. Wij menen dan ook met onze kennis geen apodictisch standpunt te kunnen innemen.

Ten tweede waar U stelt dat kernenergie en gezondheid direkt met elkaar te maken hebben onderschrijven wij deze stelling niet. Waarschijnlijk bedoelt U ook meer de aspecten van de preventie op dit gebied t.a.v. eventuele schadelijke gevolgen door blootstelling aan radioactieve stoffen. Dit is meer een gebied van de inspectie van de gezondheid en andere overheidsinstanties en niet het gebied waarop de individuele huisarts zich beweegt.

Deze twee overwegingen doen ons besluiten in deze kwestie geen standpunt als Roosendaalse Huisartsen in te nemen daar wij dan duidelijk onze competentie zouden overschatten,

Hoogachtend

C.W. Oomen

Aangerien ik a. s. woensdagavond niet aanwezig kan zijn, wil ik toch graag wel enkele gedachten op papier zetten.

Na lezing van het groene boekje ben ik zo mogelijk een nog zellere tegenstander van kernenergie geworden. Bovendien heeft het enkele vragen opgeroepen. Misschien is het mogelijk om enkele daarvan via 't P. O. N. doot te spelen naar de regering. Het zou prettig zijn, wanneer er meet openheid van zaken en gelegenheid voor inspraak gegeven kon worden.

Vraag 1.

Hou de regering accoord gaan, wanneer bij in gebruik neming van in nieuwe kerncentrale bij Borssele de fa. Technicy al driekwart energie van die nieuwe centrale wil afnemen? (Groene boekje blz. 19 tekst onderaan). Is dit niet drastisch te miniseren, want ik vind 't belachelijk dat voor 1 firma bijna in extra kerncentrale nodig is. Werkgelegenheid best, maar hier staan mijns inziens toch te veel nadelen tegenover.

Vraag 2.

Waarom is men met de elektrisiteitsstarieven in Keeland zo erg vriendelijk tegen de grootgebruikers? (Groene boekje blz. 16 bovenaan; Keeland in 1958 per kWh 11,7 cent en in 1974 per kWh 3,8 cent). En in geval van verlies doot die lage prijzen van energie voor de grote bedrijven gaat men 't dan verhalen op de kleinverbruikers, wanneer et in fusie komt tussen P. h. e. m.; P. n. e. m.; P. h. e. m. (blz. 16 middenin). So komt 't tenminste bij mij vet.

Vraag 3.

Waarom heeft de regering wel al min of meer
beslist, dat er drie kerncentrales bij moeten komen
en daar tegenover is er nog maar weinig gedaan
om bevolking en bedrijfsleven aan te sporen om
te besuinigen (zie lijstje alternatieven).

Vraag 4.

Waarom zijn er weinig pogingen ondernomen
(alhoewel niet merkbaar) om andere energiebron-
nen uit te proberen? Bestaan er geen mogelijkheden
om de golfslag van de zee te benutten? Zou men
bijv. bij de aanleg van de Oo.erscheldedam daar
niet gelijk een getijde-centrale kunnen bouwen?
(wij vragen in de vakantie hoe 't werkt uit 'n beekje
op 'n schoepentrad viel en vele machinetjes in 'n edel-
steenslijperij in beweging zetten en ook de lampen brandden
daar op waterkracht).

Wanneer er 'n bewaarschrift wordt geschreven namens de 14 mensen die op de discussieavond aanwezig waren, is dat wel goed, maar mijns inziens niet voldoende. Een bewaarschrift van slechts 14 pers. bij zo 'n inwonertal als Roosendaal heeft, zal best niet veel indruk maken. Het is wel jammer, dat deze actie eigenlijk wat laat van start is gegaan en 't na 1 okt. is het wellicht gauw te laat, wanneer er eenmaal weer nieuwe beslissingen genomen zijn. Misschien kunnen we nog 2 weken hard werken om iets te bereiken. Mocht er eventueel nog 'n handtekeningen-actie georganiseerd worden, dan wil ik zo nodig ook m'n steentje wel bijdragen. Toch lijkt 't mij beter om zo duidelijk mogelijk de voordelen van kernenergie (opgesteld door bijv. de voorstander van de lesing) naast alle nadelen (volledig en goed duidelijk plus vermelding van mogelijke alternatieven) op schrift te zetten en dat men dan kan kiezen, welke kant, links of rechts men zijn handtekening ondertstelt.

Wet men 't namelijk niet op deze manier en vermeldt men zo 'n 1000 handtekeningen van "neemstemmers" dan blijft het toch 'n groot vraagteken hoe groot het percentage "ja zeggers" is, die niet wilde tekenen. Bovendien is men als leek vaak onbekend over het waarom van 'n kerncentrale.

lijstje van mogelijke alternatieven:

1. Andere energiebronnen uit proberen.
2. Bij nieuwbouw meteen zorgen dat die huizen goed geïsoleerd zijn en voorkomen dat er onnodige energievervallers in geïnstalleerd worden.
3. Meer publiciteit via A. v., krant en weekbladen om bedrijfsleven en bevolking tot zuinigheid met energie aan te sporen en waarom.
4. De mensen laten weten welke huish. apparaten veel en welke weinig energie gebruiken.
5. Geen A. v. reclames over onnuttige huishoudelijke apparaten.
6. Reclame verlichtingen verbieden of erg onaantrekkelijk maken.
7. 's Avonds na 11 uur geen televisie meer.
8. Aanschaf van machines in bedrijven onaantrekkelijk maken en wel krachten werkgelegenheid te scheppen door de inflatie in te dammen.

Woensdagavond verzeker veel succes en vriendelijke groeten

Mieke Pelma-Sonnemans

Steenbergen

Verslag van de akties ondernomen door de Stuurgroep Steenbergen Inspraak-procedure kerncentrale

Op 7 mei kwamen enkele (12) inwoners van Steenbergen bijeen om een Stuurgroep te vormen, die de inwoners zou gaan informeren omtrent de plaatsing van kerncentrales op Tholen, St. Philipsland of Bath/Hoedekenskerke en de hiermee gepaard gaande inspraak-procedure Aanvullend Struktuurschema Elektriciteitsvoorziening (ASEV). In verscheidene vergaderingen van de Stuurgroep werd gezocht naar middelen om de bevolking van objectieve informatie te voorzien. Deze taak werd aanzienlijk bemoeilijkt door de zomervakantie omdat dan veel mensen en zeker verenigingen niet te bereiken zijn. Daarom werd besloten het accent van de voorlichting te verschuiven tot na de schoolvakanties.

In de verscheidene plaatselijke kranten werd een artikelenreeks geplaatst waarin de lezers werden geïnformeerd over de inspraak-procedure, het energieprobleem en de voor- en nadelen van kernenergie. Er is een tentoonstelling "Energie Educatief" alsmede een forumavond georganiseerd.

Hieraan voorafgaand zijn de plaatselijke dominee en pastores gevraagd in hun diensten aandacht te vragen voor bovengenoemde evenementen. Ook zijn huis aan huis uitnodigingen bezorgd tesamen met wat algemene informatie.

Alle scholen en verenigingen in Steenbergen hebben uitnodigingen ontvangen voor tentoonstelling en forumavond.

Ook door middel van affiches en spandoeken is de aandacht van de bevolking hierop gevestigd.

De tentoonstelling werd geopend door Burgemeester van der Meer van Steenbergen. Uit het bezoekersaantal van ruim 450 blijkt de betrokkenheid van de inwoners bij het energieprobleem.

Op donderdag 1 september werd een forumavond georganiseerd in de vorm van een kort geding. Sprekers waren: de Heren van den Akker PNEM

Mosterd NEC

Thijs kernfysicus/
bioloog

en Michielse kernfysicus

Aan de hand van een aantal stellingen werd aan het eind van het kort geding de mening van de zaal gevraagd.

Op 2 en 3 september werd een stand ingericht door de Stuurgroep tijdens de Steenbergse Jaarmarkt waarin allerlei informatiemateriaal te verkrijgen was. Er is een dia-serie getoond over de problematiek van het energie-verbruik met de nadruk op de verspilling ervan. Geïnteresseerden konden door middel van enquête-formulieren hun mening al dan niet gemotiveerd kenbaar maken.

Stellingen + uitslag opiniepeiling van de forumavond

Stelling 1 Handhaving van het huidige welvaartspeil maakt toepassing van kernenergie noodzakelijk.

Uitslag: A geheel eens 1
B mee eens 6
C geen mening -
D oneens 6
E geheel oneens 15

Stelling 2 Een kerncentrale is zo onveilig, dat het niet verantwoord is om nog meer van die centrales te bouwen.

Uitslag: A geheel eens 16
B mee eens 5
C geen mening 1
D oneens 6
E geheel oneens 1

Stelling 3 Het probleem van het radio-actieve afval is technisch oplosbaar.

Uitslag: A geheel eens 1
B mee eens 4
C geen mening 1
D oneens 6
geheel oneens 16

Stelling 4 De bouw van een kerncentrale, waar ook in Nederland is onaanvaardbaar.

Uitslag: A geheel eens 16
B mee eens 4
C geen mening 2
D oneens 5
E geheel oneens 1

Stelling 5 De bouw van een kerncentrale op Tholen, St. Philipsland of in Bath/Hoedekenskerke is aanvaardbaar.

Uitslag A geheel eens 1
B mee eens 1
C geen mening 4
D oneens 5
E geheel oneens 17

Opiniepeiling tijdens Jaarmarkt

Gevolgte methode:

In een kraam tijdens de Jaarmarkt bestond de mogelijkheid om 2 verschillende enquête-formulieren in te vullen, anderzijds bestond de mogelijkheid om zonder meer voor of tegen plaatsing van een kerncentrale in onze omgeving te stemmen door middel van een handtekeningenactie. Er werd hierbij op toegezien dat niet meer dan 1 formulier werd ingevuld c.q. handtekening gezet.

Uitslagen opiniepeiling Jaarmarkt

Stelling 1 Handhaving van het huidige welvaartspeil maakt toepassing van kernenergie noodzakelijk.

Uitslag: eens 44
geen mening 1
oneens 2

Stelling 2 Een kerncentrale is zo onveilig, dat het niet verantwoord is om nog meer van die centrales te bouwen.

Uitslag: eens 30
geen mening 3
oneens 14

Stelling 3 Het probleem van het radio-actieve afval is technisch oplosbaar.

Uitslag: eens 9
geen mening 8
oneens 30

Stelling 4 De bouw van een kerncentrale, waar ook in Nederland is onaanvaardbaar.

Uitslag: eens 40
geen mening 1
oneens 6

Stelling 5 De bouw van een kerncentrale op Tholen, St. Philipsland of Bath/Hoedekenskerke is aanvaardbaar.

Uitslag: eens 4
geen mening 2
oneens 41

2e soort enquête-formulieren

Stelling 1 De kerncentrale is wat betreft veiligheidssysteem 100 % perfekt en de oplossing van het afvalprobleem is een technisch oplosbare kwestie.

Uitslag: eens 4
geen mening -
oneens 22

Stelling 2 Een maximale ramp met een kerncentrale kost het leven aan een 100.000 mensen, maakt 1/3 deel van Nederland onbewoonbaar en vergiftigt het drinkwater voor overlevenden.

Uitslag: eens 20
geen mening 2
oneens 4

Stelling 3 Elektriciteitsopwekking via kernenergie is noodzaak, omdat alternatieven onvoldoende elektriciteit kunnen leveren om de huidige welvaart te handhaven.

Uitslag: eens 10
geen mening -
oneens 16

Stelling 4 Vindt U het juist dat er een kerncentrale gebouwd gaat worden op de grens Zeeland/Brabant?

Uitslag: eens 2
geen mening -
oneens 24

Stelling 5 Vindt U het juist dat er kerncentrales gebouwd gaan worden op overige plaatsen in Nederland?

Uitslag: eens 4
geen mening -
oneens 22

De uitslag van de handtekeningen-actie was: voor 8
tegen 170

Konkluderend uit de opiniepeilingen:

Uit bovengenoemde gegevens kan de volgende conclusie getrokken worden:

Wat betreft de bouw van een kerncentrale op Tholen, St. Philipsland
of Bath/Hoedekenskerke, waren: voor 8 mensen
geen mening 6 mensen
tegen 87 mensen

Wat betreft de bouw van een kerncentrale waar dan ook in Nederland,
waren: voor 16 mensen
geen mening 3 mensen
tegen 82 mensen

Via de handtekeningen-actie waren 8 mensen vóór plaatsing van een
centrale in onze omgeving en 170 mensen tegen.

Men kan pas praten over een eventuele plaats voor een kerncentrale, als men de consequenties hiervan weet. Wij hebben geprobeerd dit na te gaan door middel van literatuur en voorlichting van voor- en tegenstanders.

Wij hebben onvoldoende uitsluitsel gekregen over onderstaande punten:

- 1 Radio-actief afval; de bestaande oplossingen hiervoor bieden ons geen voldoende garantie (bijv. opslag in zoutmijnen)
"30 jaar kernenergie - ??? jaar afval!"
- 2 Milieubelasting-- water- bodem- en luchtverontreiniging (door radio-activiteit en thermische invloeden)
- 3 Erfelijke gevolgen door straling voor het nageslacht
- 4 Bewaking in kerncentrales, opwerkingsfabrieken, tijdens transport en opslag. (terrorisme, bewapeningswedloop, politiestaat e.d.)
- 5 Ongelukken in kerncentrales (menselijk falen - sabotage)
"klein risico - groot gevolg in dichtbevolkt land".
- 6 Geestelijke belasting bij omwonenden (angst, neurotische gevolgen)
- 7 Energie-rendement is relatief laag.
- 8 Delving van uranium. (Australië weigert delving i.v.m. gezondheid werknemers door straling)

Gezien de enquêtes bij de bevolking van Steenberg en bovenstaande onopgehelderde punten stellen wij voor:

- een stopzetting van de bouw en het functioneren van elke kern-energiecentrale en een definitieve stopzetting van alle proeven met kernwapens, kernexplosies en verrijkingsfabrieken (Almelo)
- een onderzoek naar de effecten van straling op lange termijn, opslag en lozing van radio-actief afval.
- een diepgaand onderzoek naar andere energiebronnen, zoals zonne-, getijde- en windenergie.

Er moet meer aandacht worden besteed aan de volgende bezuinigingsmogelijkheden:

- 1 Isolatie van akkomodaties (eventuele verplichtstelling)
- 2 Vervaardiging duurzamere materialen, geen verkwisting meer van fossiele brandstoffen, controle van de overheid.

- 3 Minder automatiseren. (Kost meer energie en geeft een grotere werkloosheid)
- 4 Mentaliteitsverandering bij overheid, grote bedrijven en particulieren.

Wij zijn van mening dat we met genoemde bezuinigingen in staat zullen zijn het energietekort, wat door kernenergie opgevangen zou moeten worden - dit is 4 % van het totale gebruik - op te vangen.

Gezien de verstrekende gevolgen die het energieprobleem voor de gehele bevolking met zich meebrengt, eisen wij volledige informatie, met alle argumenten vóór en tégen aan de gehele bevolking met gebruikmaking van alle informatie-media.

De bouw en in werkingstelling van een kernenergiecentrale kan niet plaatsvinden zonder voorafgaande informatie en democratische inspraak aan en van de gehele Nederlandse bevolking, bijv. in de vorm van een referendum.

STUURGROEP STEENBERGEN

Willemstad, 9 sept. '77

Aan: de Minister van Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 30,
DEN HAAG 2040.

Betreft: A.S.E.V.

Gaarne maken wij gebruik van de ons geboden gelegenheid tot inspraak over het Aanvullend Structuurschema Elektriciteitsvoorziening, voor zover dit de planologische kernbeslissing betreft (beslispunten in het A.S.E.V. en overwegingen die daaraan ten grondslag liggen).

Alvorens op de planologische kernbeslispunten in te gaan, willen wij echter een aantal kanttekeningen plaatsen. Deze kanttekeningen kunnen én mogen niet los worden gezien van onze reactie op die kernbeslispunten.

Zij betreffen:

1. De voorlichting over electriciteit en kernenergie.
Het blijkt dat de inspraak- en informatieprocessen te laat op gang zijn gebracht. Wil men de krachten en ideeën, die de burgerij kan leveren, ook echt gebruiken, dan zal de overheid deze op het juiste moment, mede door een zo vroeg mogelijke openbaarheid van overheidsdocumenten moeten oproepen. Het is daarbij van essentieel belang, dat de burgerij door voorafgaande voorlichting is gestimuleerd. De gegeven voorlichting (A.S.E.V. 'Plaatsen voor kerncentrales' en '3500 MWE Kerncentrales in Nederland') is ons inziens zeer onvolledig, niet objectief en eenzijdig.

Het volledige pakket informatiemateriaal, dat de overheid zelf ten dienste heeft gestaan, dient tevens aan de burgerij beschikbaar te worden gesteld. Omdat dit materiaal niet voor een ieder toegankelijk zal zijn, dient het tevens in een voor de burgerij begrijpelijke taal te worden aangeboden. Zelfs de drie studies over de veiligheid van kernenergie (S.E.P., C.R.V. en G.R.) hebben niet, tezamen met A.S.E.V., ter inzage gelegen. Het bevreemdt ons ten zeerste, dat (citaat A.S.E.V.) "teneinde een volledige beoordeling van alle aspecten mogelijk te maken de aanvrager van een vergunning voor het oprichten, in werking brengen, houden of wijzigen van een kerncentrale verplicht is talrijke gegevens over te leggen, ondermeer alle terzake doende geografische, geologische en klimatologische gegevens betreffende de vestigingsplaats, een nauwkeurige beschrijving van de installaties, gedetailleerde gegevens betreffende de te gebruiken splijtstoffen en de voorgenomen lozing in lucht en water van radioactieve stoffen, die tijdens het gebruik van de reactor ontstaan, en een opgave van de wijze van behandeling van de radioactieve afvalstoffen, alsmede een zogenaamd veiligheidsrapport", terwijl de burgerij verstoken van informatiemateriaal op het A.S.E.V. zal moeten inspreken.

2. De procedure.

De procedure van de planologische kernbeslissing houdt in, dat iedereen commentaar op de nota kan leveren. Dit commentaar wordt gebundeld door de R.A.R.O. die mede op basis van de gebundelde inspraak de regering adviseert. Deze regering neemt daarop haar definitieve beslissing. De Eerste en Tweede Kamer zullen deze daarna nog behandelen. Er is dus weinig of geen ruimte voor een dialoog. Slechts door het leveren van (schriftelijk) commentaar aan de Kamerfracties is nog beïnvloeding mogelijk. Naderhand kan slechts in het kader van de vergunningenprocedure bij de ten uitvoerlegging nogmaals-door met maken van bezwaar-op de plaatskeuze worden gereageerd. Dit betreuren wij ten zeerste. Wij verzoeken u dan ook met klem in de procedure het navolgende in te bouwen:

- komen nieuwe relevante overwegingen ter tafel, dan zullen opnieuw de vestigingsplaatsen na inspraak van de burgerij moeten worden geselecteerd
- blijken andere overwegingen een rol te hebben gespeeld ten aanzien van de planologische kernbeslissing dan staan aangegeven in het A.S.E.V (dus dan waarover werd ingesproken), dan dient hiervoor een nieuwe inspraakprocedure te worden gestart.
- bij de vergunningenprocedure, zoals die staat vermeld in de Kernenergiewet, dient het indienen van bezwaren niet slechts mogelijk te worden gemaakt aan gemeentebesturen en belanghebbenden, binnen 10 kilometer van de plaats van vestiging. Als belanghebbende zal iedere inwoner van Nederland moeten worden beschouwd. Tevens zal met inwoners van buurlanden rekening moeten worden gehouden. Het bevreemdt ons overigens, dat een 10 kilometer grens voor de vergunningenprocedure wordt aangehouden, terwijl bij de beoordeling in het A.S.E.V. een 20-kilometergrens wordt gehanteerd.
- Omdat door de gebrekkige voorlichting slechts op onvolledige basis gestoelde inspraak mogelijk is, verzoeken wij u in ieder geval de burgerij nogmaals de gelegenheid tot inspraak te geven, wanneer volledig voor een ieder begrijpelijk informatie-materiaal beschikbaar kan worden gesteld.

3. De opwekking van energie door middel van kernsplitsing.

Zolang de met deze vorm van energieopwekking samenhangende vraagstukken, zoals die hieronder staan weergegeven, niet zijn opgelost, vinden wij het onaanvaardbaar, meer kerncentrales ter vervulling van de energiebehoefte te bouwen. De vraagstukken betreffen:

- transport en opslag, zowel ten behoeve van de produktie als van het afval
- beheersing van het produktieproces
- concentratie en manipulatie van macht.

Gezien de kans, dat de aan kernenergie klevende (milieu)bezwaren niet kunnen worden weggenomen, achten wij het van het grootste belang de inspanning betreffende het onderzoek naar alternatieve vormen van energiewinning, met name de stromingstypen energie, zoals zon, wind, waterkracht en bioconversie internationaal te maximaliseren. (Bioconversie=omzetting van planten in alcohol)

Tevens dient het beleid sterker te worden gericht op het tegengaan van verspilling van energie en op het streven naar afremming van de toenemende energiebehoefte. Het doel zal moeten zijn het bereiken van een evenwichtssituatie.

De planologische kernbeslissing.

Zolang de door ons gesignaleerde vraagstukken rond de opwekking van energie door middel van kerncentrales ons inziens niet afdoende zijn opgelost, komt geen enkele vestigingsplaats, dus ook geen der voorgestelde vestigingsplaatsen in aanmerking.

Immers, de bezwaren gelden niet alleen de vestigingsplaats en de nabije omgeving ervan, zij zijn in een niet af te perken gebied van kracht (men denke aan vervoer en opslag, verspreiding van radioactiviteit via lucht en water, problemen voor wat betreft de evacuatie, etc.). Nadat de door ons geformuleerde vraagstukken naar uw mening zijn opgelost, verwachten wij een nieuwe inspraakprocedure, waarbij behalve over de plaats van kerncentrales tevens over het vraagstuk van de energieopwekking zelf kan worden ingesproken. Wij gaan ervan uit, dat dan tevens de door ons geconstateerde gebreken in procedure en voorlichting zijn onderwerpen, hetgeen uiteraard mag gelden voor alle nog op te zetten inspraakprocedures.

Het bovenstaande is het resultaat van een aantal discussies tussen inwoners van Willemstad, die zich na een wervingscampagne, mede georganiseerd door het Provinciaal Opbouworgaan Noord-Brabant, hiertoe bereid hadden verklaard. De inspraakgroep kan - gezien haar samenstelling - worden beschouwd als zijnde representatief voor de gehele Willemstadse bevolking.

Werkgroep 'Inspraak Plaatsen voor Kerncentrales' Willemstad.

Contactadres: Voorstraat 13, Willemstad.

9 september 1977

Wij stellen er prijs op deze reactie tijdens een der hoorzittingen mondeling nader toe te lichten!

W.I.P.K.N.

EINDVERSLAG van de Stuurgroep WOUW

Kommentaar op de procedure

Unaniem is de mening dat de gevolgde procedure onjuist is. Inspraak in de plaatsing van kerncentrales zonder een daaraan voorafgaande inspraak in de beslissing van wel of geen kernenergie is een onzindelijke wijze van denken. In de discussie heeft vooral de algemene problematiek rond kernenergie onvermijdelijk en sterk op de voorgrond gestaan. De door de regering gestelde inspraakprocedure wijst dan ook op een grote discrepantie tussen regering en volk met betrekking tot de waardering van kernenergie.

De voorlichting voorafgaande aan de procedure is door de Stuurgroep Wouw sterk bekritiseerd en beneden alle peil gevonden. Algemeen wordt de voorlichting van de regering als sterk éénzijdig bestempeld. Hier dient zich de behoefte aan van voorlichting door onafhankelijke deskundigen over een technische problematiek van maatschappelijke relevantie.

Eindconclusie

Beantwoording van de vragen.

De vragen die aan het eind van de forumavond aan de aanwezigen werden voorgelegd, leverden de volgende conclusie op.

Ingevuld werden: 19 formulieren, waarvan 15 tegen de toepassing van kernenergie; 3 onderstrepen de noodzakelijkheid van kernenergie voor onze energievoorziening, en 1 geeft geen mening.

Vestiging van kerncentrales in Tholen, St. Philipsland of Bath-Hoedekenskerke wordt afgewezen met uitzondering van één tegenstemmer die aan Bath de voorkeur geeft indien er toch kerncentrales gebouwd worden.

Argumenten

Als argumenten tegen kerncentrales worden genoemd:

- de risico's van kerncentrales zijn te groot en/of onvoldoende bekend
- Het afvalprobleem dient (eerst) opgelost te worden.
- Verspreiding van plutonium dat ook als kernbommateriaal kan dienst doen, zal oncontroleerbaar zijn.
- Kernenergie maakt op lange termijn kweekcentrales noodzakelijk, waarvan de problemen nu niet opgelost zijn.
- Andere, meer aanvaardbare, mogelijkheden van energievoorziening zijn aanwezig.
- Beperking van energieverbruik is eerder aanvaardbaar dan de bouw van kerncentrales.

Als argument voor kernenergie wordt genoemd dat gezien onze energiebehoefte kernenergie naast andere energievoorzieningen noodzakelijk is. Wel wordt hier in een geval de conditie aan verbonden dat het afvalprobleem eerst dient te worden opgelost.

Slot

Geen van bovenstaande argumenten is technisch onderbouwd. Men mag en kan dit ook niet verwachten van de gemiddelde leek.

De technische onderbouw en uitvoerige argumentatie vindt men in de rapporten van diverse studiegroepen zoals de Oecumenische Werkgroep voor Kernenergie, Bezinningsgroep Energiebeleid en diverse universitaire werkgroepen.

Van de overheid wordt verwacht, dat zij ingaat op de argumentatie die daar gevoerd wordt.

De stellingname zoals die uit de beantwoording van de vragen naar voren komt is tot stand gekomen na een discussie met een voor- en tegenstander van kernenergie. De conclusie die kan worden getrokken is dat bij dat deel van de Wouwse gemeenschap dat bereid is mee te denken grotendeels de mening heerst dat kernenergie niet aanvaardbaar is.

De Stuurgroep Wouw

ZUID-WEST HOEK

Op 14 september jl kwamen 38 insprekers uit Putte, Zundert, Ossendrecht, Hoogerheide, Woensdrecht, Bergen op Zoom en ook uit Belgie bij elkaar om een reactie op te stellen op het Aanvullend Struktuurschema Elektriciteitsvoorziening (ASEV). Aan deze bijeenkomst waren enkele maanden van verdieping in en discussie over de materie in de genoemde plaatsen vooraf gegaan. Het concept van deze reactie is ook onderschreven door 16 insprekers uit Huybergen. Op 21 september werd de concept-reactie definitief vastgesteld.

De aanwezigen dringen er unaniem op aan uitbreiding van het gebruik van kernenergie pas dan toe te laten, nadat de nederlandse bevolking zich heeft kunnen uitspreken over de aanvaardbaarheid van de toepassing van kernenergie.

Men is van mening dat praten over "plaatsen voor kerncentrales" niet zinvol is, zolang de regering en het parlement geen beslissing hebben genomen het aantal kerncentrales uit te breiden.

De aanwezigen wijzen de huidige ASEV-inspraakprocedure af omdat daarin voorbijgegaan wordt aan de discussie over wel of geen kernenergie. Deze laatste vraag moet beantwoord worden door middel van een breed opgezette, landelijke inspraakprocedure. Deze procedure moet ten opzichte van de huidige op een drietal specifieke punten verbeterd worden:

- (1) Het tijdstip moet zodanig gekozen worden dat de insprekers ruim in staat worden gesteld aan de procedure deel te nemen. Bovendien moeten ze voldoende tijd krijgen om de zaak te bestuderen en een reactie op papier te zetten.

Ter toelichting: de huidige procedure wijst men af omdat de toegemeten tijd te kort was en omdat de procedure grotendeels verliep tijdens de - voor inspraak volstrekt ongeschikte - zomervakantieperiode.

- (2) De voorlichtingsavonden moeten een wervend karakter hebben. Insprekers zouden op begrijpelijke, uitnodigende wijze over de problematiek voorgelicht kunnen worden. Het is zinvol om de voorlichtingsavonden te houden op die plaatsen, waar de problematiek het duidelijkst speelt. In het geval van de ASEV-procedure had men dan in ieder geval een voorlichtingsavond in de omgeving van West-Brabant/Oost-Zeeland moeten houden.

- (3) De verstrekte informatie moet veelzijdig en voor ieder te begrijpen zijn. Men moet niet alleen schriftelijke informatie verschaffen, maar ook gebruik maken van audio-visuele middelen, televisiespots, tentoonstellingen en dergelijke.

Ter toelichting: in de huidige procedure was de informatie op zodanige wijze op schrift gesteld, dat deze voor "de man in de straat" niet te volgen was. Dit heeft deze inspraak tot een elitaire zaak gemaakt.

Het aantal insprekers bij deze procedure was niet overweldigend. Daarbij zij opgemerkt dat er nog veel minder deelnemers in West-Brabant zouden zijn geweest, als niet het PON aan deze inspraak de nodige aandacht had besteed.

De volgende personen willen tijdens de hoorzitting hun opvattingen nader toelichten:

B. de Klerk, Putte
J. van Erp, burgemeester Putte
M. Tijs, Antwerpen

Ondanks hun kritiek op deze inspraakprocedure vonden de aanwezigen het van belang hun mening te geven over de inhoud van het ASEV en over de toepassing van kernenergie in het algemeen. Dat men daarbij niet tot een eensluidend standpunt is kunnen komen, blijkt uit onderstaande "bloemlezing".

De reacties zijn gegroepeerd naar een vijftal onderwerpen

- vestigingsplaatsen
- energiebehoefte en besluitvorming
- werkgelegenheid
- veiligheid
- milieu en gezondheid.

1 VESTIGINGSPLAATSEN

De inspraakgroep heeft moeite met een duidelijke afweging van allerlei plannen die in de regio West-Brabant spelen: er heerst onzekerheid rond de mogelijke (terugdringing van de) overloop van de Randstad naar West-Brabant (denk aan de Verstedelijkingsnota en de plannen van Bergen op Zoom met de stad aan het Zoommeer). Er is onzekerheid rond de vestiging van de Tweede Nationale Luchthaven. En nu is er een derde onzekerheid bij gekomen: de mogelijke vestiging van kerncentrales in de buurt van West-Brabant. Er zal een duidelijke keuze uit deze zaken gemaakt moeten worden, een samengaan is niet mogelijk. Omdat er een veelheid van keuzes mogelijk is, wordt het voor de gewone burger steeds moeilijker om een afweging te maken.

Als kritiek op het ASEV wordt naar voren gebracht dat het uitgaat van de volkstelling van 1970, terwijl juist de laatste jaren de bevolking van West-Brabant een aanzienlijke toename vertoont door de overloop uit de randstad.

- Bij de beoordeling van mogelijke vestigingsplaatsen in West-Brabant voor kerneenheden moet ook de ligging van de kerncentrales bij Doel (België) bekeken worden. Uit dien hoofde komt een vestiging in de nabijheid van de Zuid-West-hoek niet in aanmerking. Als er toch kerncentrales moeten komen in Zuid-West-Nederland, komt vestiging van een tweede centrale in Borsele meer in aanmerking. Dit om reden van een betere aansluiting met het industriegebied aldaar.
- In het ASEV worden wel beperkingen opgelegd aan de situering van gevaarlijke industrieën ten opzichte van kerncentrales. Er wordt echter onvoldoende aandacht besteed aan het vervoer van gevaarlijke stoffen in de nabijheid van kerncentrales. Op dit moment vindt een vervoer van gevaarlijke stoffen plaats via het Rijn-Scheldekanaal. Ook hiermee dient rekening te worden gehouden bij een eventuele keuze. De risico's van het vervoer van dergelijke stoffen moet meegewogen worden bij de beoordeling van vestigingsplaatsen.
- Buiten alle bezwaren tegen kerncentrales zijn de mogelijke vestigingsplaatsen 8 en 9 (St. Philipsland en Tholen), gelegen aan de Oosterschelde, nog extra verwerpelijk. Men twijfelt aan de toereikendheid van de hoeveelheid koelwater en is bang voor schadelijke thermische verontreiniging. Dit punt houdt onder meer verband met de

funktie van de Oosterschelde als kraamkamer voor de Noordzee en met de onlangs genomen beslissing om een dam met een doorlaatopening van 14.000 m² te bouwen in plaats van een met een opening van 20.000 m², zoals door veel milieu-organisaties gevraagd was.

2 ENERGIEBEHOEFTE EN BESLUITVORMING

- De prognoses van de energiebehoefte verschillen onderling zeer sterk. Welke prognose juist is kan men moeilijk beoordelen omdat zelfs de deskundigen het hierover niet eens zijn. Op dezelfde voet doorgaan geeft echter een steeds groter tekort aan grondstoffen en energie. Doorgaan betekent een verdere aantasting van het milieu. We zullen er daarom alles aan moeten doen de ontwikkelingen in het energie-verbruik om te buigen.
- Mogelijke bezuinigingen.
Tijdens de discussie werden een aantal mogelijkheden voor bezuiniging opgesomd:
 - . het stimuleren van betere isolatie van gebouwen
 - . het stimuleren van het gebruik van dieselmotoren door middel van verlaging van wegenbelasting op auto's met dieselmotor
 - . het aanpassen van het motorvermogen van auto's aan de toegestane maximumsnelheid
 - . het stimuleren van het openbaar vervoer
 - . het terugdringen van de mobiliteit door planologische maatregelen
 - . een betere spreiding van de industrieën over ons land
 - . subsidies voor energiezuinige productieprocessen
 - . terugdringen van onnuttige (elektrische) consumptiegoederen, bijvoorbeeld door Ster-reklame en andere advertisers in dit opzicht te beperken
 - . tegengaan van verspilling van elektriciteit, door bijvoorbeeld de verlichting van openbare wegen af te schaffen of drastisch te beperken
 - . de tarieven voor het grootverbruik gelijk schakelen met die voor het kleinverbruik.

Op het voorstel om de tarieven voor grootverbruik gelijk te trekken met het kleinverbruik, werd als bezwaar naar voren gebracht, dat deze maatregel de concurrentiepositie danig kan verzwakken. Prijsverhogingen, zoals onlangs voorgesteld, zijn asociaal voor de kleine man en verzwakken de concurrentiepositie van bedrijven. Ook distributie wordt niet gezien als de aangewezen weg om op energie te bezuinigen.

- De nederlandse industrie is in belangrijke mate afhankelijk van gas en olie. Willen we onze concurrentiepositie kunnen handhaven ten opzichte van het buitenland dan zullen we zuinig moeten zijn op onze fossiele brandstoffen. De veredelende industrie heeft deze fossiele

brandstoffen zelfs als grondstof nodig (bijvoorbeeld plastics, geneesmiddelenindustrie). Daarom dient het gebruik van aardolie en gas voor elektriciteitsproductie vermeden te worden.

- Gas, olie en kolen zijn beperkt voorradig, maar uranium niet minder. Bovendien is het grote probleem van kernenergie, het radio-actieve afval, niet opgelost. Deze zaken overwegende, moet de oplossing van het energievraagstuk dan ook elders gezocht worden. De regering moet de hoogste prioriteit toekennen aan de ontwikkeling van energie uit alternatieve bronnen (windkracht, zonneenergie, waterkracht, warmte van vuilverbranding, warmte uit de aardbodem enzovoort). Een paar suggesties in dit verband:
 - . kleinere centrales, waarvan het koelwater gebruikt kan worden voor stadsverwarming
 - . vuilverbrandingsovens inschakelen bij stadsverwarming
 - . minstens 50% van de aardgasprijsverhoging gebruiken voor onderzoek naar alternatieve energie.
- Het "ononderbroken voldoen aan elke vraag naar elektriciteit", wordt door sommigen als een normale verplichting van de nutsbedrijven gezien. Anderen stellen dat dit leidt tot een overproductie, waaraan de afname van energie moet worden aangepast. Teveel wordt in allerlei voorlichtingsmateriaal door de nutsbedrijven propaganda gemaakt voor het gebruik van elektrische apparaten.

3 WERKGELEGENHEID

- Algemeen gesproken kan een toenemend energieverbruik van industrieën leiden tot een vermindering van arbeidsplaatsen als gevolg van automatisering en mechanisatie.
- Voor de financiering van de bouw van kerncentrales wordt kapitaal onttrokken aan de kapitaalmarkt, waardoor andere investeringen bemoeilijkt worden.
- In de ons omringende landen wordt kernenergie veelvuldig toegepast. De concurrentiepositie van onze vaderlandse industrie wordt verslechterd als er geen betaalbare (kern)energie voorhanden is.
- Elektriciteit uit kernenergie blijkt in de praktijk (in België) echter duurder te zijn dan energie uit conventionele centrales.
- Het werkgelegenheidsargument wordt als boeman gebruikt om allerlei beroerde zaken door te drijven.
- Men is het er over eens dat het werkgelegenheidsargument geen rol speelt in de beslissing voor kerncentrales in de buurt van West-Brabant.

- Hoewel er allerlei wettelijke regelingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen bestaan, wordt in het ASEV nergens gesproken over (de risico's bij) het vervoer van radio-actieve stoffen als splijtstofstaven en afvalprodukten. In de groep overheerst de mening dat zolang er geen duidelijkheid over het transport is, er geen verdere uitbreiding van kernenergie toegestaan is. Deze mening wordt versterkt door het feit dat ondanks alle voorschriften, er in de praktijk allerlei (chemische) stoffen worden vervoerd, waarmee van alles gebeurt of kan gebeuren.
- Het afval van kerncentrales bevat de zeer gevaarlijke stof plutonium. Om dit plutonium in veilige handen te houden, is een grote controle op de burgerbevolking nodig. Dit vereist een groot politie-apparaat, met alle gevolgen van dien.
- Algemeen is men van mening dat er een relatie bestaat tussen het beschikken over kerncentrales en de verspreiding van kernwapens (vergelijk India, Zuid-Afrika). Sommigen waren van mening, nu de dreiging van kernwapens al aanwezig is, dit gevaar door uitbreiding van kerncentrales niet groter wordt.
- De meeste mensen vinden dat het afvalprobleem eerst opgelost moet worden alvorens tot uitbreiding van kerncentrales over te gaan. Wij mogen ons nageslacht niet opzadelen met ons afval. Anderen menen dat we nu eenmaal moeten leven met risico's. Er is vertrouwen in de wetenschap, dat ze het afvalprobleem op zal lossen.
- Men constateert dat de precieze plaats van een kerncentrale bij een ongeluk een relatieve rol speelt. Als er een ongeluk gebeurt zal immers iedereen in meer of mindere mate de dupe worden.
- Door ja te zeggen tegen een kerncentrale zegt men in zekere zin ook ja tegen opwerkingsfabrieken en de daaraan verbonden veel grotere onveiligheid en onzekerheid (Kalkar, UCN en dergelijke).

Algemeen ten aanzien van de veiligheid

Boven alles moet men streven naar optimale beveiliging. De groep vindt dat je optimale beveiliging nog niet hebt bereikt met theoretische berekeningen vooraf. Men trekt deze berekeningen in twijfel omdat ervaringen in de praktijk deze aan het wankelen brengen.

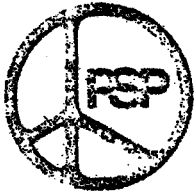
Het Rasmussenrapport, het ASEV zelf, maar ook rampenplannen en risico-berekeningen stoelen op louter theoretische gegevens. Maar wat de denken van gebeurtenissen als kapingen, overvallen, radio-actief materiaal dat zoek raakt? Wat te doen als een rampenplan of een nood-koelsysteem niet blijkt te werken als het erop aan komt?

Er zijn ongelukken gebeurd die uitgewezen hebben dat risico-berekeningen vaak niet opgaan (General Electric, Ténérife, Doel 2). De groep heeft het idee dat het ASEV en de andere rapporten zijn opgesteld om de mensen gerust te stellen. Ze komt tot de konklusie dat we een gezond wantrouwen moeten koesteren tegen alles dat als veilig en zeker wordt voorgesteld.

Het nu bouwen van kerncentrales is als het gaan rijden met een auto zonder rem, en hopen dat je onderweg nog een oplossing vindt om zonder schade te kunnen stoppen.

5 MILIEU EN GEZONDHEID

- Opgemerkt werd dat bij normaal bedrijf van een kerncentrale geen noemenswaardige druk op het milieu wordt uitgeoefend. Bij een ongeluk zal er altijd een aanslag op het milieu gedaan worden. Anderen zijn verontrust dat er bij een kerncentrale een konstante ophoping van radio-aktiviteit zal plaats vinden. Deze ophoping zal dan gevolgen hebben voor de planten en dieren en in onze voedselketen terecht komen.
 - De discussie over kerncentrales mag men niet los zien van de hele splijtstofcyclus. Bijvoorbeeld bij een opwerkingsfabriek wordt veel meer radio-aktiviteit direkt in het milieu geloosd dan bij een kerncentrale.
 - Men vond dat de gevolgen van een ongeluk met een kerncentrale niet te vergelijken zijn met de gevolgen van ongevallen zoals die in het ASEV vernoemd zijn. Immers met een ongeluk met een kerncentrale is het nageslacht gemoeid.
-

PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ

~~afdeling~~ gewest Noord Brabant en Zeeland

Raad van Advies voor de Ruimtelijke
ordening (RARO)
Via Provinciaal Opbouworgaan N.-B.
Stationsstraat 15
TILBURG

Tilburg, 26 september 1977.

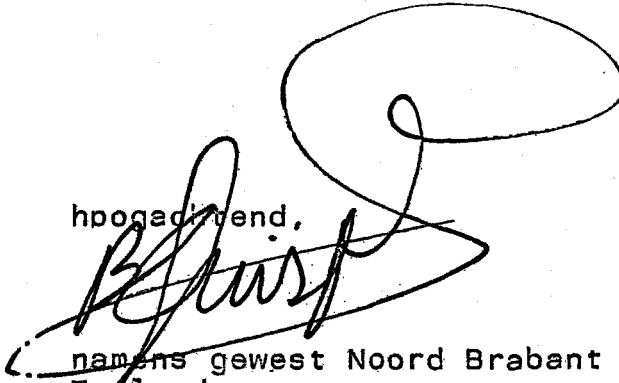
L.s.,

Bijgaand treft U de reactie aan van het PSP gewest Noord Brabant en Zeeland, t.a.v. het aanvullend structuurschema elektriciteits voorziening.

Overal waar vermeld staat gewest Noord Brabant, gelieve te lezen, gewest Noord Brabant en Zeeland.

Hopende U hiermede van dienst te zijn geweest, tekenen wij,

hoopachtvend,

namens gewest Noord Brabant en
Zeeland

Ben Quispel (voorzitter)

PACIFISTISCH SOCIALISTISCHE PARTIJ

afdeling:

Het PSP gewest Noord Brabant tekent bezwaar aan tegen het voornemen van de ministers Lubbers en Gruijters om in Nederland nog drie kerncentrales te vestigen.

Feit dat beide ministers menen dat slechts gesproken mag worden over "Plaats maken voor", zonder te mogen praten over "kerncentrales" betekent dat beide heren geen inspraak (laat staan zeggenschap) wensen over dit onderwerp.

De beslissing van het kabinet om de inspraakprocedure i.v.m. de verkiezingen twee maanden te verlengen, omdat men meende dat de vestiging van kerncentrales geen rol mocht spelen in de verkiezingsstrijd, wijst er slechts op hoezeer ontweken wordt dit onderwerp aan de bevolking voor te leggen.

Tegelijkertijd toont dit aan in welke mate er met de mening van insprekers rekening zal worden gehouden, nl. niet! Het PSP gewest zal zich in tegenstelling tot het inspraakvoorstel van de regering bezighouden met de gehele problematiek van de kernenergie. Over kerncentrales en de gehele daarmee samenhangende problematiek is een zo breed mogelijke meningsvorming noodzakelijk, immers het gaat zoals de heer Mosterd van de Kema (Arnhem) het zo prima uitdrukte op een voorlichtingsavond in Steenberghe:

"Het gaat erom de energieproblemen voor de komende 30 jaar op te lossen, het geeft afval-opslagproblemen voor de komende 300 jaar".

Waarbij wij dan nog menen te moeten opmerken dat de door de heer Mosterd genoemde 300 jaar o.i. erg optimistisch bekeken is (zie p. 2).

De stellingname van het PSP gewest zal zich verder toespitsen op drie facetten van het ASEV/PVK, nl.:

1. de voorlichting van de overheid via het ASEV/PVK en 3500 MWe
2. de bezwaren tegen de toepassing van kernenergie
3. de bezwaren tegen de bouw van kerncentrales

ad 1.

De voorlichting van de overheid zowel via het ASEV, als in de gepopulariseerde vorm PVK en de daarmee samenhangende brochure 3500 MWe, kan het best geplaatst worden onder de noemers: Valse voorlichting,
nep oplossingen
lichtzinnigheid

B.v. de verschillen in invloed op het milieu (blz. 8 e.v. PVK) geeft een vergelijking van luchtverontreiniging door

- a. kolengestookte centrales
- b. oliegestookte centrales
- c. kerncentrales

Bij punt c wordt niet beschreven wat de invloed van een kerncentrale op het milieu is, maar wordt een opsomming gegeven van stoffen die door een kerncentrale niet, en door een olie- of kolengestookte centrale wel in het milieu geloosd worden. Wat de invloed van een kerncentrale en van de fabriek die de benodigde grondstof voor de kerncentrale levert: de uraniumverrijkingsfabriek, op het milieu is, wordt niet aangegeven. Wel verwijst men verderop in de brochure, maar daar staat slechts dat hetgeen geloosd wordt geen enkel gevaar oplevert en in gas- en vloeibare vorm voorkomt.

B.v. PVK blz. 14, "De kans dat er een vliegtuig op een kerncentrale neerstort is bijzonder klein. Toch wordt er rekening mee gehouden" en verder in het hoofdstuk "Militaire toestellen storten volgens statistieken vaker neer. Op deze toestellen moet een centrale berekend zijn. Een ontwerp is dat een kerncentrale bestand is tegen een vliegtuig van 20 ton met een snelheid van 770 km/u." Een starfighter, van het neerstortende type 200 zoveel, kan een snelheid van ruim 2000 km/u vliegen. Een burgervliegtuig kan echter ook neerstorten, zo weegt het aantal passagiers van een Boeing 747 28 ton, het vliegtuig 165 ton.

B.v. in 3500 MWe wordt zeer lichtzinnig gesproken over het opslaan van afval. Het wordt voorgesteld alsof de problemen op dit gebied al volledig onder de knie zijn, terwijl de oplossingen van het afvalprobleem in in discussie, of in onderzoek of in experimentele fase zijn.

De brochure 3500 MWe kent nog meer voorbeelden van onvolledige en versluierende voorlichting. Zo spreekt men op blz. 14 van het afnemen van de radio-activiteit van afval. Men stelt: (over het afnemen van radio-activiteit) "bij sommige soorten kan dat in enkele minuten gebeuren, bij anderen kan dat heel lang duren".

Dit heel lang is dan ongeveer 200.000 jaar, zonder dat er dan nog aangegeven wordt hoe de verhouding ligt tussen de hoeveelheden van dit verschillend afval.

In het PVK is sprake van het minder afhankelijk worden van de olie-producerende landen door het gebruik van kernenergie. Deze stelling is een farce:

- kernenergie zal slechts 4% van de totale energiebehoefte in Nederland kunnen dekken als er niet 3 maar 6 kerncentrales gebouwd gaan worden. Voor de resterende 96% blijven we dus afhankelijk van kolen- gas- en/of olieproducerende landen
- uranium wordt voornamelijk gewonnen in vier landen (samen ongeveer 80% van de werelduraniumvoorraad), twee van deze landen zijn politiek onstabiel (Zuid Afrika en Australië) en dus een zeer wankel basis voor grotere onafhankelijkheid, mogelijk zelfs het tegengestelde: een nieuwe afhankelijkheid.
- de wereldvoorraad uranium is bijzonder eindig.

Op blz. 15 van PVK kan men lezen dat een kerncentrale wat betreft de invloed van de uitstoot van radio-actieve stoffen op de omgeving totaal ongevaarlijk is.

In tegenstelling hiertoe staat de publikatie van de japanse prof. Sadao Ichiwaka, welke voorspelt dat er zich bij mensen welke in de omgeving van een kerncentrale wonen over enige tientallen jaren erfelijke afwijkingen zullen voordoen. Bedoeld wordt hier dat er mogelijk over enkele tientallen jaren kinderen geboren gaan worden, welke afwijkingen hebben doordat hun ouders in de omgeving van een kerncentrale zijn opgegroeid.

Prof. Sadao Ichiwaka stelt dit vast op grond van proeven met het Tradescantia-plantje, hetwelk naarmate het dichter bij een kerncentrale groeide, genetische (erfelijke) afwijkingen ging vertonen.

Andere publikaties hierover zoals die van Goffmann en Tamplin, twee geleerden in dienst van A.E.C. die, tot grote schrik van hun werkgever, berekeningen hebben gemaakt die aantonen dat wanneer de I.C.P.R.-norm van 170 millirem, welke in Nederland gehanteerd wordt, bereikt wordt er wel degelijk iets aan de hand is: 2000 extra kankergevallen.

ad 2.

Bezwaren tegen de toepassing kernenergie.

De bezwaren tegen het gebruik van kernenergie voor elektriciteitsopwekking valt uiteen in een aantal verschillende aspecten:

- a. afval-problemen
- b. militaire problemen
- c. veiligheidsproblemen
- d. manier van elektriciteitsopwekking

a. afval-probleem.

Zowel bij de kerncentrale als bij de opwerkingsfabriek komt een hoeveelheid hoog radio-actief afval vrij, waarvan de moeilijkheden bij opslag bijzonder groot zijn. Hoog radio-actief afval wat plutonium bevat moet de eerste paar honderd jaar geroerd en gekoeld opgeslagen worden, althans deze manier blijkt "werkbaar".

Opslag in glas en zoutmijnen blijkt nog voldoende onzekerheden op te leveren dat dit nog geen werkbare mogelijkheden zijn. De geroerde en gekoelde opslag mag dan wel werken, maar kan niet stilgelegd worden en is bijzonder gemakkelijk te saboteren.

b. militaire problemen.

De in a. genoemde afval-problemen worden nog groter wanneer men daarbij de mogelijkheid van verwerking van plutonium-bevattend afval in atoombommen betreft.

Reeds tweemaal bleek het mogelijk dat een fysika-student (USA en Engeland) op grond van normaal verkrijgbare publikaties, in staat bleken een ontwerp van een atoombom te maken. De wetenschap dat diverse landen deze studenten benaderd hebben om diij ontwerp te kopen maakt toepassing van kernenergie met daarbij bovengeschetste problemen niet toepasbaar.

De idee dat er in Nederland geen plutonium bevattend afval kan wegraken is op niets gebaseerd, en geeft slechts blijk van naïviteit en vooringenomenheid.

Toepassing van kernenergie in de wetenschap dat dat onvermijdelijk zal leiden tot een verdere verspreiding van kernwapens, is ontoelaatbaar.

c. veiligheidsproblemen.

De wetenschap dat de 3 zgn. veiligheidsstudies (samenvatting 3500 MWe) gebaseerd zijn op het Rasmussen-rapport, hetwelk een storm van kritiek uit de wetenschappelijke wereld heeft opgewekt en waarop de voornaamste kritiek was, die van vooringenomenheid met kernenergie en het op ongefundeerde gronden aannemen van waarschijnlijkheden, betekent dat er nog steeds geen enkele zekerheid bestaat over de veiligheid van kerncentrales en noodkoel-systeem.

Hiertoe wil het PSP gewest nadrukkelijk verwijzen naar de publikatie van assistent professor van de University of Massachusetts, "The accident hazards of nucleair power plants" van Dr. Richard E. Webb.

De ligging van kerncentrales aan brede rivieren of aan zee brengt het probleem met zich mee van het vervoer van gevaarlijke chemische (ontploffbare, vergiftigende, vergassende) stoffen als benzine, Chloorgas, fosgeengas, etc. , per schip langs een kerncentrale.

Wel is in het ASEV/PVK aandacht besteed aan de ligging van chemische fabrieken in de omgeving, het probleem van vervoer van gevaarlijke stoffen is daarbij blijkbaar niet aan de orde gekomen.

d. manier van elektriciteitsopwekking.

De door de regering voorgestane manier van elektriciteitsopwekking is er een van grootschaligheid. Wij willen bij deze verwijzen naar de studie van de heer Sanders, directeur van het Dongens elektriciteitsbedrijf, welke via een systeem van gedecentraliseerde elektriciteitsopwekking tot een besparing van 28% brandstof komt. Staat daar tegen-

over de 4% die 6 kerncentrales kunnen opwekken van het totaal energieverbruik.

Reden waarom de PSP wil pleiten voor:

- gedecentraliseerde manier van energie-opwekking
- stimuleren van besparingen via verdere subsidie van isolatie en wettelijke maatregelen die dit bewerkstelligen
- grotere besteding van financiën aan onderzoek van alternatieve energiebronnen, zoals zonne-, wind-, getijden- en geothermische energie
- toepassing van het nul% tarief van de BTW op energie-besparende apparatuur

De PSP zal blijven strijden voor een ander produktiesysteem, waarbij de verspilling door reklame, concurrentie e.d. uitgesloten is.

KONKLUSIE

Gezien hetgeen hierboven opgemerkt is aan zeker- en onzekerheden m.b.t. kernenergie meent de PSP gewest Noord Brabant dat kernenergie op dit moment een niet toepasbare vorm van energie-opwekking is. Bovendien geven de militaire mogelijkheden met deze vorm van energie-opwekking voor de totale wereldbevolking levensgevaarlijke konsekventies. Het uiterst minimale aandeel dat kernenergie kan leveren in de totale Nederlandse energiebehoefte, met daaraan verbonden grote problemen wat betreft opslag afval, belasting milieu, onzekerheid over de veiligheid van een kerncentrale en de uitwerking op de mens van licht radio-actieve stoffen, maken kernenergie niet toepasbaar.

Ad 3.

Op grond van dit alles meent het PSP gewest Noord Brabant dat geen van de door de regering voorgestelde vestigingsplaatsen voor kerncentrales in aanmerking komt voor de vestiging van een kerncentrale.

Namens het PSP gewest
Noord Brabant.

Ben Quispel
(voorzitter)

WERKGROEP KALKAR TILBURG
p/a Cobbenhagenlaan 552, Tilburg
PROVINCIAAL ENERGIE KOMITE NRD.BRABANT
p/a Koestraat 18, Tilburg

betreft: Reactie op het ASEV

Tilburg, 30 sept. '77

Wij maken van de mogelijkheid gebruik om te reageren op het beleidsvoornemen van de overheid, zoals weergegeven in het Aanvullend Structuurschema Elektriciteitsvoorziening.

Vooraf willen wij echter duidelijk stellen, géén genoegen te nemen met het feit dat de bevolking slechts "inspraak" krijgt ten aanzien van de vestigingsplaatsen in planologische zin, terwijl het onderwerp van de inspraak (kerncentrales, c.q. toepassing van kernenergie) een zeer veelzijdig karakter heeft.

De 'inspraak' wordt op deze manier volledig in mootjes gehakt, terwijl toch, zoals de Ministers in hun begeleidend schrijven reeds zelf meedelen, ... "het uiteraard niet alleen zal gaan om de planologische afwegingen, .. (.); maar er zal een geïntegreerde eindafweging moeten plaatsvinden". (blz. 2 ASEV).

Na ampel beraad hebben wij besloten toch op deze magere inspraakmogelijkheid in te gaan, waarbij wij enerzijds inhoudelijk op het ASEV reageren, en anderzijds diverse 'randopmerkingen' plaatsen ten aanzien van de aanvaardbaarheid van toepassing van kernenergie.

+++++

1. KOMMENTAAR OP INHOUDELIJKE TEKST A.S.E.V.

Als reden voor het verschijnen van het ASEV wordt aangegeven dat het een 'noodoplossing' is ter aanvulling van het SEV, omdat de 3 beroemde rapporten niet tijdig verschenen waren. De Ministers schijnen dit te betreuren, omdat zij liever een integraal SEV hadden willen behandelen (uit oogpunt van efficiency m.b.t. de procedurele kanten?).

In deze trant doorredenerend ("alle vliegen in één klap") zou het SEV+ASEV gekoppeld kunnen worden aan b.v. het Structuurschema Volkshuisvesting, zodat er een snelle afhandeling van diverse planologische facetten kan plaatsvinden. Geïntegreerde benadering, noemt men dat! Bovendien worden uitsluitend de planologische aspecten in ogenschouw genomen, terwijl (zoals het ASEV zelf stelt) er legio andere aspecten zijn die reeds "behandeld zijn of elders worden behandeld".

Onze vraag is nu: welke aspecten zijn er reeds behandeld, en waar of wanneer worden 'die andere aspecten' behandeld?? Of zijn deze aspecten niet van zo'n groot belang dat de bevolking hierover niet wordt geïnformeerd?

De BRANDSTOFVOORZIENING

In sneltreinvaart worden de verschillen tussen konventionele elektriciteitsopwekking en nukleaire elektriciteitsopwekking vergeleken en behandeld.

Met name de 'brandstofvoorziening' als zodanig speelt een grote rol, waarbij (volgens het ASEV) uranium als 'redelijk alternatief' naar voren wordt geschoven vanwege de betrouwbare leveranciers en de geringere renteverliezen bij de voorraadvorming.

- * decentralisatie van energieopwekking
- * toepassing op grote schaal van alternatieve energie
- * invoering van progressief tarievenstelsel
- * sterke beperking van gebruik wegwerpartikelen
- * extra belasting op energieverslindende artikelen
- * propageren van kollektief gebruik "luxe"-goederen
- * een echt en verantwoord ENERGIEBELEID

Tot zover onze reactie op het aan ons voorgelegde Aanvullend
Struktuurschema Elektriciteitsvoorziening.

Wij willen ons hierbij alvast aanmelden voor een nadere mondelinge
toelichting op de hoorzitting.

Tilburg 30-9-'77

WERKGROEP KALKAR TILBURG

Tilburg

PROVINCIAAL ENERGIE KOMITE NOORD BRABANT

Tilburg

+++++

Bijgesloten: 2 bijlagen

BIJLAGE I :kaartje met referentie-vestigingsplaats Tholen

BIJLAGE II: overzicht van gebeurtenissen en voorvallen,
waaruit de 'veiligheid' van kerncentrales
te wensen overliet. (Vereniging Milieu Defensie,
"Maatschappelijke aspecten van kernenergie",
Amsterdam, 1977)

De overheid gaat gemakshalve (?) voorbij aan de mogelijkheid dat de betrouwbare landen tot de vorming van een UPEC (à la OPEC) kunnen komen, waardoor de 'betrouwbare levering van uranium' aan een zijden draadje kan komen hangen.

Ter illustratie wijzen wij op het feit dat er momenteel reeds van een effectieve boycot sprake is: de Verenigde Staten en Canada leveren (resp. sedert aug. '76, 1 januari '77) geen uranium meer aan de EEG-lidstaten.

Bovendien achten wij het wat naïef om de brandstofprijzen/voorraadverliezen op te hangen aan het prijspeil van 1976, als zou deze peildatum te gebruiken zijn om de situatie in 1985 (het jaar waarin de 3 beoogde kerncentrales in werking zouden treden) te beschrijven. Net zo min als men in 1970 kon voorspellen wat de huidige brandstofprijzen zijn, is het onrealistisch om nu de prijs-situatie van 1985 te gebruiken om 'uranium' als goedkoop alternatief aan te voeren.

Daarnaast lijkt de wereldvoorraad uranium nauwelijks toereikend voor 40 jaar energie-opwekking,.....tenzij men tijdig overschakelt op (snelle) kweekreactoren. Ook hierover zwijgt het ASEV in alle talen.

MILIEU-ASPEKTEN

Onder dit motto worden (wederom) de verschillpunten tussen konventionele en nukleaire elektriciteitscentrales toegespitst op de begrippen 'koelwater, luchtverontreiniging en radioactieve stoffen'.

Een kerncentrale heeft 50% méér koelwater nodig: dit probleem wordt even opgelost met de toepassing van 'koeltorens' en gebruik van 'stadsverwarming'. Dit laatste blijkbaar om van de nood een deugd te maken: immers, er wordt al bijna een eeuw koelwater geloosd op het oppervlaktewater (met in onze jaren de kwalijke bijverschijnselen van botulisme, enz. zonder dat dit probleem ooit is aangepakt.

Door de toename van het aantal verbrandingsprocessen op onze aarde, wordt de temperatuur in de atmosfeer geleidelijk aan steeds meer verhoogd. Het is nauwelijks bekend welke klimatologische en ecologische gevolgen dit zal gaan hebben. Bij de toepassing van kernenergie wordt hiermee ook geen rekening gehouden.

Bovendien is het geen aantrekkelijk idee om het koelwater van een kerncentrale voor stadsverwarming te gaan gebruiken, aangezien er 'geringe hoeveelheden radioactieve stoffen' in voorkomen (o.a. het niet uit te filteren tritium). Het vooruitzicht van een 'lekkende radiator' wekt geen vertrouwen in deze noodoplossing.

De chemische luchtverontreiniging wordt nadrukkelijk genoemd om het verstoken van kolen, olie en gas duidelijk ongunstig te laten afsteken tegen het 'verstoken' van uranium.

Hoewel wij het probleem van de chemische luchtverontreiniging niet willen ontkennen, achten wij deze voorstelling van zaken erg misleidend. Men kan zich afvragen waarom er niet harder gewerkt wordt aan de ontzweveling van de konventionele brandstoffen, aan de reductie van de uitstoot, enz.

Niet alleen de elektriciteitscentrales vervuilen de lucht, maar ook de industrie, het autoverkeer en de huisverwarming. Dit betekent echter geen vergoelijking van de afvallozing door konventionele centrales.

De lozing van radioactieve stoffen wordt danig gebagatelliseerd. Het ASEV stelt kortweg, dat de normen garant staan voor de veiligheid. (blz.2) Toch wordt er, bij normaal bedrijf van een kerncentrale, een geringe hoeveelheid radioactiviteit geloosd, via de 'ventilatieschachten' (een eufemisme voor 'schoorstenen?') en koelwater. Deze hoeveelheden zijn gering dankzij 'radioactief verval' en filtratie. Opgemerkt dient, dat 'radioactief verval' géén technische, kunstmatige ingreep is, doch een natuurlijk proces. Bovendien slaat 'radioactief verval' op alle radioactieve stoffen, waarvan het 'verval' hemelsbreed verschillend kan zijn: bv. Jodium 131 verliest binnen 8 dagen de helft van zijn radioactiviteit,

terwijl dat bij Jodium 129 ongeveer 16 miljoen jaar duurt!!
Het is misleidend om op deze manier alles over een kam te scheren en zó voor te stellen alsof 't allemaal wel meevalt.

Daarnaast wordt er in het ASEV niet ingegaan op de invloed van de lozingen op het milieu: de cumulatie-effecten in het water, de neerslag op landbouwgewassen en de opname in de voedselketen (waarvan de mens de laatste en teerste schakel vormt).

De lozingen blijven binnen de limiet, zo stelt het ASEV, en is derhalve niet schadelijk voor de flora en de fauna. Toch heeft de Japanse Prof. Ichikawa onlangs aangetoond dat planten (=flora) in de buurt van een kerncentrale na verloop van tijd erfelijke veranderingen en afwijkingen gaan vertonen. Onderzoeken in andere landen (o.a. Nederland door de Rijks-Universiteit Utrecht) schijnen dit bewijs te bevestigen.

Met andere woorden: de effecten van een kerncentrale bij normaal bedrijf mogen niet onderschat worden.

Om een concreet voorbeeld te noemen: De Gezondheidsraad schijnt geen moeite te hebben met de aanwezigheid van tritium in het te lozen koelwater. Anderzijds schijnt de Westerschelde momenteel als de aangewezen plaats voor het bouwen van kerncentrales (vanwege de aanwezigheid van voldoende hoeveelheden koelwater). In Borssele staat één kerncentrale in bedrijf, in Doel (Belgie, op 4 Km. van de nederlandse grens!) staan 2 kerncentrales in bedrijf; in Doel wordt gewerkt aan de bouw van 2 nieuwe kerncentrales; Borssele en Bath/Hoedekenskerke zijn (in ASEV) aangewezen als mogelijke nieuwe vestigingsplaatsen: in het meest ongunstige geval zullen 7 kerncentrales hun koelwater gaan lozen in de Westerschelde (waarbij de mogelijkheid van nog 2 kerncentrales te Doel niet uitgesloten mag worden geacht!)....

De Westerschelde zal op die manier worden verrijkt met een aanzienlijke hoeveelheid tritium...en tegenstrijdig genoeg bezit Vlissingen een ontziltingsinstallatie waarmee Westerscheldewater voor drinkwater geschikt wordt gemaakt. Met het niet te filteren tritium.....

INVLOEDEN VAN BUITENAF

Het ASEV stelt, dat er bijzondere eisen gesteld worden aan het ontwerp van een kerncentrale. Dit is zonder meer aan te nemen.

Het wordt echter wel bedenkelijk te moeten konstateren, dat de eisen gestoeld zijn op het beroemde Amerikaanse Rasmussen-report. Zeker, omdat er in Amerika (en andere landen) de laatste tijd enorm veel kritiek wordt geuit tegen deze (verouderde) analyse...

De bescherming van invloeden van buitenaf beperkt zich vrijwel alleen tot de aanwezigheid van industrieën in de onmiddellijke omgeving. De mogelijkheid van mobiele gevaarbronnen wordt niet in ogenschouw genomen: het vervoer van gevaarlijke/ontploffbare/ontvlambare stoffen per schip, spoor of over de weg blijft een niet weg te denken bron van gevaar. In dit kader zij bv. gewezen op de lokaties Tholen en St. Philipsland, pal naast het Schelde/Rijn kanaal waar dagelijks schepen met (super)benzine, chemische stoffen (chloorgas) en munitie passeren. Onlangs nog strandde een tanker met vliegtuigbenzine op de strekdam bij Kerncentrale Borssele..gelukkig zonder katastrofale gevolgen, maar het is wel tekenend dat dit reeds eenmaal eerder dit jaar gebeurde, op precies dezelfde plaats.

DE REFERENTIE-VESTIGINGSPLAATS

De methode van de referentie-vestigingsplaats geeft duidelijk aan dat de 'deskundigen' slechts uitgaan van de korte termijn:

- a) men baseert zich op gegevens van 'korte termijn' analyses uit andere landen (zoals het Rasmussen-rapport) zonder de allernieuwste gegevens (en kritieken) te verwerken
- b) men gaat uitsluitend uit van de direkte gevolgen van een 'zeer onwaarschijnlijke ramp'

c) voor de bevolkingscijfers baseert men zich op de volkstelling van 1971, welke gegevens geprojecteerd worden op de situatie van 1985.

Wij vinden het een trieste zaak te moeten lezen (ASEV blz. 22) dat de "lange termijn effecten" van een ramp (kanker, leukemie, enz.) niet 'meegenomen' worden omdat ze statistisch niet aantoonbaar zijn... Daarnaast wekt de konklusie van de Gezondheidsraad de stellige indruk dat een éénmaal vastgestelde verhouding tussen risico's - bevolkingsdichtheid als blijvende norm wordt gehanteerd, of zelfs kan worden afgezwakt! (blz. 23 ASEV).

Met andere woorden: de overheid acht een bepaald risico aanvaardbaar...de bevolking dient zich daaraan te onderwerpen. Zo ontbreekt er een duidelijke beschrijving van de situatie na een ramp. Ook al stelt het ASEV dat dit zeer onwaarschijnlijk is, dan nog dient de bevolking te weten wat er gebeurt als zich een ernstig ongeval voordoet. In dit kader wijzen wij op de publikatie "Kleine kansen, grote gevolgen" (Boederijkahier 7601, TH Twente, '77) waarin opgenomen een beschrijving van de eventuele gevolgen.

Ten aanzien van de veiligheidsfilosofie, annex referentievestigingsplaats, willen wij één vestigingsplaats gedeeltelijk toetsen aan de redenering van de Gezondheidsraad.

Voor lokatie Tholen hebben wij de sectoren 3,4,5,6 berekend naar het gewogen aantal inwoners, op basis van de bevolkingscijfers per 1 januari 1976 (CBS-gegevens).

Na veel speurwerk kwamen wij er achter, dat men voor "gewogen aantal inwoners" eigenlijk moet lezen: het aantal te aanvaarden slachtoffers bij een ernstig ongeval. Het getuigt niet van eerlijke voorlichting om op een dergelijke manier (via formules, eufemismen) de waarheid te ver-sluieren.

sektor	plaats	inwoners (1/1/76)	afstand in km. tot lokatie	gewichts- faktor (blz.23 ASEV)	GEWOGEN AANTAL INWONERS
3	Steenbergen	13.000	10-15	0.0227	294
	Dinteloord	5.000	15-20	0.0137	69
					363
4	Halsteren	6.000	3-5	0.126	756
	Halsteren	6.000	5-7	0.068	406
	Oud Gastel	8.000	15-20	0.0137	109
					1.273
5	Bergen o Z.	5.000	5-7	0.068	340
	Wouw	7.800	10-15	0.0227	177
	Roosendaal	50.000	15-20	0.0137	685
					1.202
6	Bergen o Z.	18.000	5-7	0.068	1.224
	Bergen o Z.	18.000	7-10	0.0405	729
					1.953

(Zie de kaart voor de afbakening van de sectoren: Zo wordt bv. Bergen op Zoom driemaal genoemd, als gevolg van de diverse afstands-kriteria)

Volgens de Eindwaardering (blz. 59) behoort Tholen tot categorie 2.

Indien we de grondslag voor de categorie-indeling nader bekijken, lezen we bij "categorie 2" (blz. 24) dat het gewogen aantal inwoners tot op 20 km afstand in de twee aaneensluitende sektoren van 22.5° (dwz. sektor 3+4) niet meer mag bedragen dan 3.250. In het beschreven geval Tholen blijkt dit aantal slechts 1.636. Echter, zo stelt de grondslag verder, het gewogen aantal inwoners tot op 20 km afstand mag in elk van de overige sektoren van 22.5° niet meer bedragen dan 900! (= negenhonderd). Deze norm wordt ruimschoots overschreden, zoals de tabel laat zien: sektor 5 telt 300 'gewogen inwoners' teveel, en sektor 6 zelfs ruim 1000.

Deze laatste norm (voor de overige 14 sektoren) geldt overigens ook voor categorie 3. En ook hier zou de norm ruimschoots worden overschreden.

Ondanks alles wordt Tholen tot categorie 2 gerekend, juist vanwege de bevolkingsomvang (zie: blz. 59, Tholen, h-2)...

Wij achten dit een zeer merkwaardige redenering. En tevens vrezen wij, dat ook bij de overige 11 vestigingsplaatsen diverse vraagtekens geplaatst moeten worden ten aanzien van de bevolkingsdichtheden versus de daarvoor gehanteerde norm.

ALGEMENE KRITIEKPUNTEN

Juist met betrekking tot de bevolkingsdichtheden zijn diverse kanttekeningen te plaatsen.

Zoals bekend, zijn Bergen op Zoom - Roosendaal aangewezen als steden met een duidelijke groeifunctie (confer. de beleidspunten en uitgangspunten van de Verstedelijkingsnota). Dit betekent, dat dit gebied in de nabije toekomst nog meer inwoners (geschat wordt + 40.000) zal gaan omvatten.

Daarnaast dient ernstig rekening te worden gehouden met de te verwachten recreatieve ontwikkelingen in het gebied Willemstad-Bergen op Zoom.

De lokatie Bath/Hoedekenskerke wordt zeer ruim, en tegelijkertijd zeer vaag aangegeven. Deze plaatsbepaling steekt schril af tegen bv. het verhaal over lokatie Flevo, waarbij diverse alternatieven worden aangegeven met betrekking tot de ontwikkeling van Lelystad.

Het verbaast ons te vernemen, dat voor de 3 toekomstige kerncentrales een heel skala van beoordelingskriteria is opgesteld ten aanzien van de vestigingsplaats. Is het niet nuttig om deze criteria ook los te laten op de reeds bestaande lokaties Borssele en Dodewaard? Op blz. 29 wordt simpelweg beweerd dat de lokaties B. en D. 'planologisch aanvaardbaar' zijn. Vanwege het voldongen feit?

In paragraaf 6.2. (blz. 38) wordt het volgende gesteld: "Kerncentrales in het buitenland die 20 km of meer van de nederlandse grens zijn gelegen, leveren geen planologische beperkingen op".

De brandende vraag onzerzijds luidt: Hoe is het gesteld met buitenlandse nukleaire installaties die wèl dichterbij dan 20 km van de nederlandse grens zijn gelegen? De 2 kerncentrales te Doel (Belgie, ten noorden van Antwerpen, op nauwelijks 4 km van de nederlandse grens) bestrijken in een straal van 20 km bijna 100.000 inwoners op nederlands grondgebied.

In hoeverre gelden de nederlandse criteria voor deze kerncentrales, en ..in hoeverre worden de Belgen in de gelegenheid gesteld zich uit te spreken over de nederlandse plannen (m.n, Bath/Hoedekenskerke op minder dan 20 km van de belgische grens)?

Het hanteren van de zoneringsnormen (vlgs. ASEV) blijkt een grove maatstaf te zijn. Althans, indien we uitgaan van een gesprek tussen Minister Lubbers en de provinciale planologische dienst Zeeland (op

7 juni j.l.). Tijdens dat onderhoud heeft genoemde Minister toegezegd dat er een "verfijning" van de noemen zou worden uitgewerkt. Tot op heden is daarover (en de inhoud van die verfijning) bij de bevolking niets bekend. Duidelijkheid is ook een vak.

Het ASEV komt bij ons over als één lange reclame-spot vóór de toepassing van kernenergie. Allerlei mogelijke bezwaren worden ontzenuwd of geminimaliseerd. Om een voorbeeld te noemen: "Echter, het bijzondere van kerncentrales is de zeer geringe kans op ernstige ongevallen met grote aantallen slachtoffers" (blz. 21 ASEV). Zo zijn er talloze voorbeelden en zinsnedes aan te halen, die duidelijk de toepassing van kernenergie aanprijzen. Wij achten dit een valse voorstelling van zaken.

blz.6: "Het ASEV scheidt daardoor waarborgen om tot een verantwoorde beslissing ten aanzien van de mogelijke vestigingsplaatsen te komen". Op deze manier wordt gesuggereerd dat deze planologische kernbeslissing borg staat voor de toekomstige veiligheid van de toepassing van kernenergie.

blz.24: De vergelijking van categorieën bevolkingsdichtheden tussen Nederland en Duitsland, met daarbij de opmerking dat de Duitse normen wat 'lichter' zijn dan de Nederlandse, wekt wederom de indruk, dat daarmee de Nederlandse normering allerveiligst zou zijn....

OPMERKINGEN OVER DE VOORLICHTINGSBROCHURES

Ministerie van Economische Zaken heeft naar aanleiding van de inspraak over de mogelijke vestigingsplaatsen van drie kerncentrales een brochure uitgegeven voor de bevolking. Wij willen hierbij de nodige kritische kanttekeningen maken, daar weer eens duidelijk naar voren komt hoe de opstelling van het Ministerie van Economische Zaken t.a.v. kernenergie is en hoe zij d.m.v. deze samenvatting aan subjectieve voorlichting doet. De bevolking wordt op deze manier vals voorgelicht over een toch zeer belangrijke zaak

Kanttekeningen bij de A.S.E.V. procedure.

- 1) De planologische kernbeslissing van het A.S.E.V. valt in de vakantieperiode, het hoogseizoen met als gevolg dat mensen zich niet intensief bezighouden met het A.S.E.V., omdat zij b.v. in de recreatieve sector werken en geen tijd of niet voldoende tijd vrij kunnen maken om zich actief met de kernbeslissing bezig te houden.
- 2) De hele procedure van de energievoorziening wordt niet als een geheel gepresenteerd maar over diverse nota's en structuurschema's zodat het verband tussen de verschillende delen onduidelijk wordt. En dat terwijl een S.E.V. en een A.S.E.V. wel degelijk samenhang vertonen.
Men is daardoor niet in staat zich een beeld te vormen van de energievoorziening en de diverse beleidsbeslissingen die er toe geleid hebben dat men nu over vestigingsplaatsen van kerncentrales mag meedenken.
- 3) Het meest fundamentele bezwaar tegen de planologische kernbeslissing die hier naar voren geschoven wordt is natuurlijk het feit dat de Nederlander allen mag praten over een klein aspect van de totale energievoorziening, n.l. de vestigingsplaats van kerncentrales. En dan doet men dit voorkomen alsof men zojuist een wereldwonder heeft

verricht. Met veel tam-tam wordt bekend gemaakt dat de burger nu in onze democratie mag meepraten over de vestigingsplaatsen van kerncentrales. Zou het niet veel democratischer zijn om de burger mee te laten beslissen of er wel of geen kerncentrales komen. Of zelfs een nog fundamenteelere vraag: Welke richting moet ons energieverbruik gaan.?

Het is alsof men een misdadiger, die de doodstraf over zich heeft horen uitspreken, laatbepalen waar hij naar de eeuwige jachtvelden verwezen zal worden. M.a.w. de inspraak gaat in feite niet om een wezenlijk fundamentele zaak maar om een uitvloeisel van de eigenlijke problematiek. Een bijzaak dus.

Nu kan men wel zeggen dat de eigenlijke beslissing over de bouw van kerncentrales nog genomen moet worden door regering en parlement, maar men vraagt ook niet aan een misdadiger waar hij doodgeschoten wil worden als nog niet vast staat of hij wel doodgeschoten zal worden. Inspraak, ja. Maar dan wel over de kernpunten, de wezenlijk van belang zijnde zaken.

- 4) Ook de titel van de "voorlichtings" folder spreekt in dit geval: Plaatsen voor kerncentrales. Men ontkomt niet aan de indruk dat al beslist is dat die kerncentrales er komen, men weet echter nog niet waar.
- 5) Het is eveneens denkbeeldig dat als Jan Modaal straks de drie vestigingsplaatsen aangewezen heeft of zijn voorkeur voor bepaalde plaatsen uitgesproken heeft, men hem bij de beslissing wel/geen nieuwe kerncentrales een nieuw argument in de schoenenschuift. Namelijk: Jan heeft nu toch de vestigingsplaatsen gekozen dan zal hij ook wel voor de bouw van kerncentrales zijn.
- 6) De absurditeit van de hele planologische procedure valt al meteen op, omdat men niet de hele kernenergiecyclus in beschouwing neemt. Men beperkt zich tot de kerncentrales. Verrijkingsinstallaties, opwerkingsfabrieken, afvalstortplaatsen etc. worden niet in de beschouwing betrokken. Het heeft dus weinig of geen zin om over een onderdeel (de plaatsen van kerncentrales) inspraak toe te staan omdat de andere onderdelen uit de cyclus er onafscheidelijk met verbonden zijn.
- 7) Het geven van tabellen uit 1971 (het aantal inwoners) is een zeer dubieuze voorlichting. Deze inwoners aantallen zullen zeker niet meer kloppen als de kerncentrales er evt. zouden komen. (1985) Zelfs nu kloppen ze al niet meer (1977).

3500 MWe, Kerncentrales in Nederland

Deze samenvatting van drie studies over kernenergie in Nederland is niet in de inspraakprocedure rond de vestigingsplaatsen voor kerncentrales opgenomen. Toch vinden wij het belangrijk om in dit kader op dat blauwe boekje te reageren. Immers deze studies zijn de leidraad voor het ASEV geweest. Voor de bestudering van het ASEV is het dus nodig de gegevens waar men vanuit gaat te kennen.

Wij vinden wel dat deze gegevens veel te laat voor de bevolking ter beschikking waren. En als men dan de inhoud bekijkt kan men alleen tot de konklusie komen dat dit een stukje propagandamateriaal voor kernenergie is:

De titel van de folder wekt de suggestie dat er in Nederland al 3500MWe aan kerncentrales opgesteld staat, en werkt. Terwijl het nog niet vaststaat of deze er wel of niet komen. Hieronder volgen een aantal zeer discutabele, of zelfs misleidende punten uit dit blauwe boekje:

Par. 2.6. "Daarbij wordt ook een kleine hoeveelheid Plutonium gevormd"

Opmerking: al een zeer kleine hoeveelheid Pu is al kankerverwekkend, grote hoeveelheden maken het gevaar voor verdere verspreiding van kernwapens nog groter.

2.6. "Hoeveelheid uitgewerkte splijtstofelementen.....enz"

Opmerking: er staan nu al te weinig opwerkingsfabrieken om alle uitgewerkte staven te bewerken. Maar in het Belgische Dessel staat wel zo'n fabriek.....

De konklusie suggereert een verschuiven van het probleem naar de buurman.

Par. 2.8. " ..dat de radioactiviteit.....Bij sommige soorten gebeurt dat in een paar minuten, bij andere kan dat heel lang duren".

Opmerking: ten op zichte van minuten, is éénjaar tijd een hele lange tijd Is het niet objektiever om de halfwaarde tijd van Plutonium te weten 24.400 jaar, hierbij te vermelden.

Dit om enkele minuten wat te relativieren.

Par. 3.0. " Het is misschien goed hierbij te realiseren dat.....

als in een atoombom en dat zij dus zou kunnen ontploffen."

Opmerking: het lijkt hier de bedoeling van de schrijvers om de mensen op het hart te drukken dat de argumenten tegen de kernenergie allemaal maar bangmakerij is. Het was misschien verstandig geweest te vermelden dat uit het afval van kerncentrales atoombommen gemaakt kunnen worden.

Par. 3.3.1. " Zoals gezegd gaat het bij kernongevallen om een gebeurtenis, waarmee we weinig ervaring hebben, maar waarvan we de kans toch kunnen bepalen"

Opmerking: Op de methode waarop de kans bepaald is (Rasmusse) is veel terechte kritiek te leveren. Bovendien zijn dit slechts Theoretische berekeningen; proefnemingen met schaalmodellen bleken steeds te mislukken!!!

We zouden zo nog een tijdje door kunnen gaan. De hele brochure is bezaaid met op z'n minst twijfelachtige uitspraken. Het lijkt op een stukje propaganda voor kernenergie. Het is treurig dat de overheid dit boekje als objektieve voorlichtingsbrochure de deur uit laat gaan.

2. KONKLUSIE

Ondanks het feit dat wij zijn ingegaan op het ASEV, en door dit bezwaarschrift mee doen aan deze Nep-inspraakprocedure, doen wij geen uitspraak over de 12 voorgestelde vestigingsplaatsen voor kerncentrales. Sterker, wij zijn van mening dat er geen enkele plaats (in Nederland) in aanmerking komt als vestigingsplaats voor een kerncentrale.

Wij beschouwen kernenergie niet als een noodzakelijke en aanvaardbare oplossing voor het energievraagstuk. Ook al tracht het ASEV in geruststellende bewoordingen de onontkoombaarheid van deze energiebron aan te geven, wij zijn van mening dat kernenergie afgewezen dient te worden. Maar niet alleen de kernenergie doch ook het voor ons liggende ASEV wijzen wij af. Een planologische kernbeslissing voorafgaand aan een Sociaal-Economische kernbeslissing, is als het konijn in de hoed van een goochelaar.

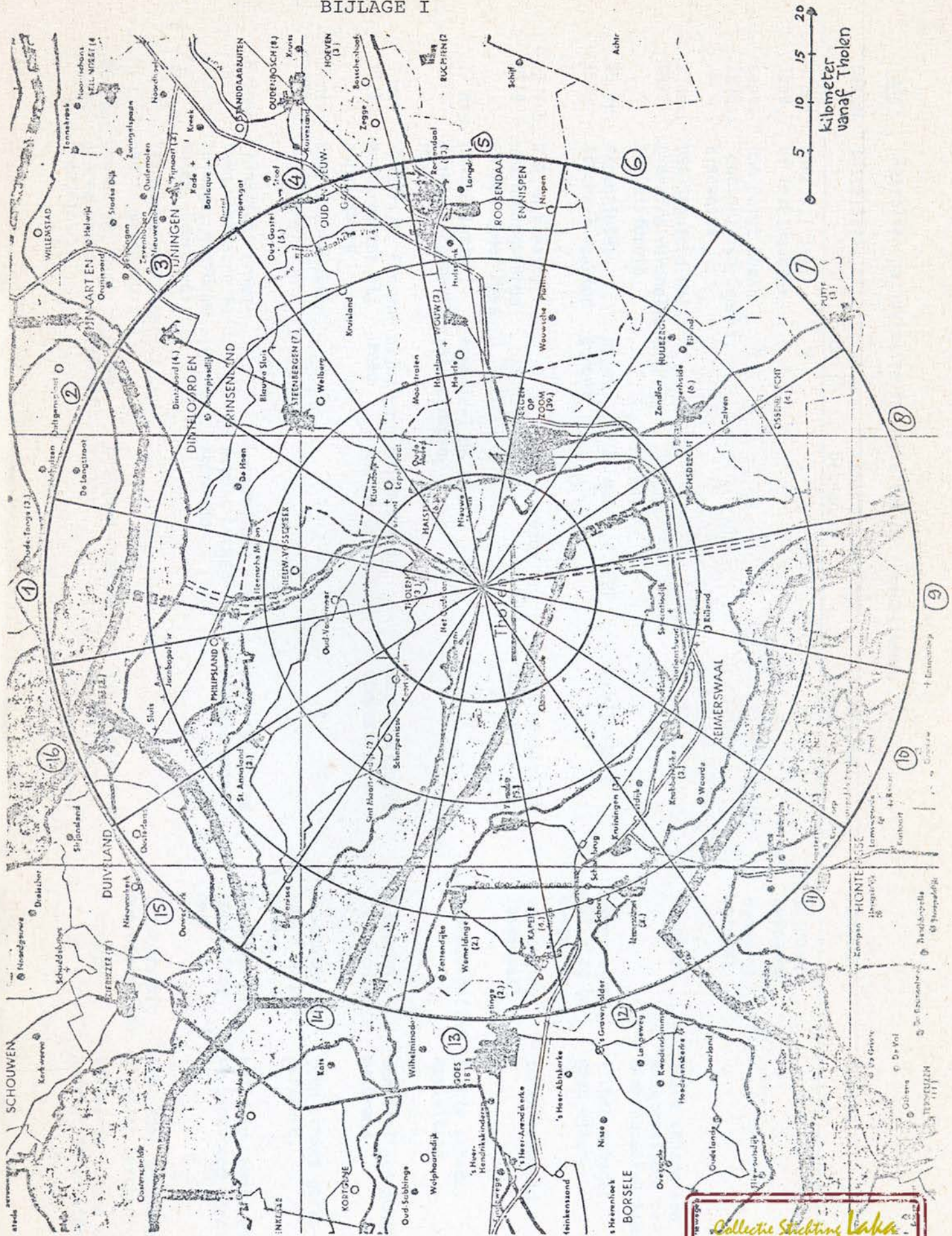
Voor de duidelijkheid geven wij hier een overzicht van een aantal in het ASEV niet behandelde aspecten welke bij een discussie over kernenergie niet over het hoofd gezien mogen worden:

- * het afvalprobleem van de kernenergie: stoppen we het in de grond, in zee, gaan we erboven op zitten, of schieten we het naar de maan. De oplossing voor het opbergen van de 1000-e jaren gevaarlijke afvalstoffen is niet gevonden, maar ondertussen hoopt het afval zich op...
- * de opwerkingsfabrieken: waar het personeel veel moeilijker te beschermen is tegen de straling, en de lozing van radio-actieve stoffen 50x groter is dan van kerncentrales. Toch is dit een onontbeerlijke schakel in de kernenergie-cyclus.
- * het transport van splijtstoffen, afval, enz. neemt toe in het steeds gevaarlijker wordend verkeer...
- * het verlies en/of diefstal van plutonium, de grondstof van kernwapens.
- * hieraan is verbonden het probleem van de proliferatie.
- * de totale kosten van de kernenergie: moeten de overige schakels in de splijtstofcyclus doorberekend worden in de KWH/prijs
- * de relatie welvaart-energieverbruik in verhouding tot de relatie welzijn-derde wereld-milieu
- * de aansprakelijkheid bij eventuele ongevallen
- * de verscheuring van het land bij een eventuele ramp
- * enzovoorts.

Dit zijn slechts enkele belangrijke aspecten waarover eerst duidelijkheid moet bestaan wil men overgaan tot de toepassing van kernenergie. Wij hebben deze punten slechts aangestipt en niet uitvoerig besproken omdat dit hier te ver zou voeren, en omdat wij weinig vertrouwen hebben dat hieraan aandacht besteed zal worden. (Blijkens uitspraken van de demissionaire minister LUBBERS oa. PZC. 23 aug. '77).

Wij zijn van mening dat het energievraagstuk totaal anders aangepakt moet worden. Hierover hebben wij in onze reactie op het SEV al het een en ander gezegd. We willen toch niet nalaten het nog even aan te stippen:

BIJLAGE I

0 5 10 15 20
kilometer
vanaf Tholen

Tabel 1 Aanvallen op nucleaire installaties of inrichtingen.

Datum	Installatie	Staat v. bedrijf	Verantwoordelijke personen	Mogelijke redenen	Methode	Schade
4 mei 1969	USA: III Inst. of tech. reactor	?	?	?	pijbom gevonden	?
sept. 1970	USA Point Beach Reactor, Two Creeks, Wisconsin	?	?	?	dynamiet ontdekt	?
7 dec. 1971	USA Stanford Univ. Lineaire versneller in Californië	?	?	?	2 bommen	zware schade aan elektronische be-dieningsuitrusting
25 mrt 1973	Argentinië: Atucha-1 reaktor	bijna gereed	15 man v.d. ERP	publiciteit	overvallen; ERP-vlag ge-hesen	lichte schade; geen eisen.
22 feb. 1974	USA: nucleaire waarnemingsstoren in Montague, Mass		Sam Lovejoy	anti-nukleaire demonstratie	verstaging losgemaakt	toren vernield
27 aug. 1974	USA: Pilgrim-1 reaktor, Plymouth, Mass.	eenheid-1 op vol vermogen	?	?	brandstichting	lichte schade; opsluiting
3 mei 1975	Frankrijk: Fessen-heim-reaktor bij Straatsburg	bijna gereed	Meinhof-Puig Antich Groep	anti-nukleaire demonstratie	2 bommen	aanzienlijke schade na brand
27 mei 1975	USA: Zion-reaktor in Illinois	?	?	?	2 schoten ge-vuurd op be-wakers	geen schade gerap-porteerd.
6 juni 1975	Frankrijk: Framatome, nucleaire fabriekage, hoofdcom-puter, Courbevoir		Carmendia-Angela Luther kommando	anti-nukleaire demonstratie	1 zorgvuldig geplaatste bom	helpt vd invoer eind-verbindingen vernield
15 aug. 1975	Framatome werkplaat-sen te Argentueil Frankrijk: Monts d'Aree reaktor te Brennelis	in vol bedrijf	Bretonse separa-tisten	anti-nukleaire demonstratie, nationalisme ?	1 zorgvuldig geplaatste bom 2 bommen	afsluiter testwerk-plaatsen beschadigd voldoende schade om bedrijf te sluiten

Tabel 2 Grappen en bedreigingen bij nukleaire installaties of inrichtingen.

Datum	Installatie	Ontvangen grap of bedreiging	Doel
1966-75	UK: Inrichtingen v. Britse Nuclear Fuels Ltd. en UK Atomic Energy Authority	32 bedreigingen en grappen door staf ontvangen.	divers
1969-76	USA: verschillende inrichtingen	99 bedreigingen/gewelddadigheden werden geregistreerd door Nuclear.Reg.Com. bij nukleaire installaties; 76 bij inrichtingen onder jurisdictie v.d. ERDA.	divers
okt. '72	USA: brandstofelementenfabriek te Serrento Valley, Californië	grap: 3 tonnen in installatie achtergelaten met plastic explosieven: personeel geëvakuëerd gedurende 2-2½ uur, niets gevonden.	om aan te tonen "dat het kan"
12 nov. 1972	USA: experimenteel reaktorkomplex te Oak Ridge Nat.Lab., Tennessee	kapers cirkelden in een vliegtuig rond over de installatie, en dreigden het te laten neerstorten; personeel geëvakuëerd, niet op eisen ingegaan.	\$ 10 miljoen losgeld
15 dec. 1972	Schotland: Dounreay reaktor te Caithness	grap: 2 pakjes achtergelaten; 1500 werknemers geëvakuëerd, pakjes achtergelaten op andere terreinen.	nationalistische mo- tieven, werk v.d. "Jacobieten"
zomer 1974	USA: Zion reaktor in Illinois	tijdens industriële onrust bedreigingen door bommen ontvangen; ontevreden werknemer kreeg de schuld.	?
sept- okt. '74	USA: inrichtingen v. Bonneville Power Admin. te Washington en Oregon	14 hoogspanningsmasten opgeblazen en 6 vernietigd tijdens onderhandelingen over eisen, (afpersers laten gearresteerd)	\$ 1 miljoen chantage-eis
30 jan. 1975	UK: Windscale opwerkingsfabriek in Cumbria	telefonische bedreiging met bommen	?

Tabel 3 Vandalisme en sabotage bij nukleaire inrichtingen

Datum	Installatie	Schade
?	UK: Winfrith SGHW reaktor in Dorset	Onderdeel (de brandstofhandel) ernstig beschadigd nadat een kwikmengsel dat men er opzettelijk in had laten vallen, het aluminium bodemstuk had aangevreten.
mrt '69- mrt '71	USA: Lawrence Research Lab., Berkeley, Californië	7 afzonderlijke pogingen tot brandstichting gerapporteerd, schade onbekend.
april 1970	UK: Berkeley reaktor in Gloucestershire	draden die ontladmachines bedienen doorgesneden door ontevreden werknemer.
april 1970	UK: Wylfa reaktor in Anglesey	meters en aanwijzers verbrijzeld, elektrische kabels doorgesneden of verwijderd, dozijnen vernielzuchtige gebeurtenissen gerapporteerd over een periode v.2 jaar.
12 mei 1971	USA: Donner Lab., Berkeley, Calif.	poging tot brandstichting, schade onbekend
4 nov. 1971	USA: Indian Point reaktor te New York	\$ 5 tot 10 miljoen schade aan uitrusting als gevolg van brandstichting door voormalig werknemer.
?	USA: Fort St.Vrain reaktor te Platteville, Colorado	kabels doorgesneden, en verstopte heliumpompen ontdekt.
22 apr. 1973	USA: General Electric, Knolls Atomic Power lab., New York.	verdenking van brandstichting, schade onbekend.
2 nov. 1973	USA: Turkey Point reaktor in Florida	100 incidenten buiten het terrein van schade aan uitrusting gerapporteerd gedurende stacking, politie gewaarschuwd wegens gerucht van sabotage aan hoofdgenerator.
zomer 1974	USA: Trojan reaktor te Ranier, Oregon	vandalisme ernstig probleem gedurende bouw, een ingewikkeld net van met de hand gebogen koperen pijpen met een hamer in elkaar geslagen.
zomer 1974	USA: Zion reaktor in Illinois	kleppen en schakelaars in verkeerde positie gevonden, andere kleppen weigerden bij herhaling. ontevreden werknemer verdacht.
4 apr. 1975	USA: Point Beach reaktor te Two Creeks, Wisconsin	telefoonlijn verbroken door geweer- of pistoolschot.
23 juli 1975	USA: Nuclear Fuel Services, West Valley, New York.	verdenking van brandstichting in opslagschuur voor apparatuur, geen verdere details.

Tabel 4 Doorbreking van veiligheidsprocedures bij nukleaire installaties en inrichtingen.

Datum	Installatie	Doel of wijze van binnenkomen
1957	UK: Calder Hall reaktor in Cumberland	een "vodden" stunt
18 nov. 1966	UK: Bradwell reaktor in Essex	diefstal van 20 uraniumstaven, reden onduidelijk
maart 1971	UK: Springfield brandstof-elementenfabriek	5 uraniumstaven verdwenen, misschien gestolen tijdens overbrengen of bij de Wylfa-reaktor in Anglesey.
aug. 1971	USA: Vermont Yankee reaktor	indringer verwondde een nachtwaker voor zijn ontsnapping
25 juni 1972	USA: New York University reaktor	inbraak in gebouw, geen schade behalve aan paneel, gebroken om binnen te komen.
15 mrt. 1973	USA: Oconee, South Carolina	inbraak in opslaggebouw voor brandstof, geen materiaal verdwenen.
4 sept. 1974	USA: US Nuclear Corp. Oak Ridge Tennessee.	poging tot doorbreken vd omheining, geen diefstal.
23 feb. 1975	USA: Nukleaire brandstof Diensten, Erwin, Tennessee	omheining doorbroken, geen diefstal.
juni 1975	Duitsland(BRD): Biblis reaktor	Parlements lid Werner Twardzig bracht Pantzerfaust (Bazooka) in het bedrijf om directeur te overhandigen.
juli 1975	USA: Brunswick reaktor in North Carolina	bewakers lieten na identificatieplaatjes te controleren van personeel dat het bedrijf binnenging.
juli 1975	USA: Quad Cities reaktor in Illinois	NRC-inspekteur ging bedrijf binnen door open ongecontroleerd hek.
2 juli 1975	USA: Kerr McGee Nuclear Corp., Oklahoma City	poging tot gewelddadig binnenkomen
1 aug. 1975	Canada: Pickering reaktor in Ontario	Parlements lid Morton Shulman kwam het bedrijf binnen met een tasje: hij werd niet gecontroleerd bij het hek gedurende zijn korte bezoek.
25 sept. 1975	USA: Mass.Inst.of Technology	poging tot gewelddadig binnenkomen
27 jan. 1976	USA: Three Mile Island reaktor in Pennsylvania	indringer krom over veiligheidsafrastering en drong beschermd gebied binnen, hij reed later weg zonder gevat te worden

Tabel 5 Amerikaanse maatschappijen beboet voor niet voldoen aan veiligheidsvoorschriften.

Datum	Installatie	Maatschappij	Overtreding	Boete
juni-sept.'74	Dresden reaktor in Illinois	Commonwealth Edison	a,b,c	\$ 25.000 (k)
aug.'74	Nine Mile Point reaktor, New York	Niagara Mohawk Power	a	4.000 (l)
sept.'74	Three Mile Island reaktor in Pennsylvania	Metropolitan Edison	a	3.500 (m)
sept.'74	Maine Yankee reaktor	Maine Yankee Atomic Power	a,d,e	7.250 (n)
okt.'74	Surry reaktor in Virginia	Virginia Electric & Power	a,f	12.000 (o)
okt-nov. 1974	Fabrication facility in Attleboro, Mass.	Texas Instruments	b	2.000 (p)
okt.'74	Midwest Fuel recovery plant, Ill.	General Electric	f,g	6.000 (q)
nov.'74	West Valley, N.Y. plant	Nuclear Fuel Services	f,g	4.000 (q)
dec.'74	Millstone Point reaktor in Conn.	Northeast Nuclear Energy	a,b,d,h	11.500 (r)
juli'75	Quad Cities reaktor in Ill.	Commonwealth Edison	i,h	25.000 (s)
juli'75	Brunswick reaktor in N-Carolina	Carolina Power and Light	a,i,j	7.000 (t)
jan.'76	Three Mile Island reaktor In Pennsylvania	Metropolitan Edison	b	8.000 (u)

Sommige van de boetes kunnen in hoger beroep zijn gewijzigd.

Toelichting bij tabel 5

- a. Nalatigheid om de toegang te controleren, of af te sluiten, of bewaking te handhaven van de ingang tot beperkt toegankelijke of veiligheidszones van het bedrijf.
- b. Nalatigheid om veiligheidsmaatregelen uit te voeren.
- c. Nalatigheid om bewakers op te leiden en toereikende communicatiemiddelen tussen hen te verschaffen.
- d. Nalatigheid in het naar behoren vastleggen van veiligheidsprocedures.
- e. Nalatigheid om achtergronden van bewakers te controleren.
- f. Nalatigheid in het onderhouden van toereikende alarminstallaties, en inbraak-waarschuwingsapparaten.
- g. Nalatigheid om obstakels te installeren ter bescherming tegen industriële sabotage.
- h. Nalatigheid in het voorzien in voldoende buitenverlichting en omheiningen.
- i. Nalatigheid om toegang tot het bedrijf te controleren of de identiteit van binnengaande personen na te gaan.
- j. Nalatigheid om voertuigen te inspecteren die het hek binnengaan.
- k. US Atomic Energy Commission, News Releases, 5:51 (dec.18 1974),6
- l. US AEC, News Releases, 5:83 (sept.18, 1974),4
- m. US AEC, News Releases, 5:40 (okt.2, 1974) en 5:48, (nov.27 1974), 8
- n. US NRC, News Releases, 1:1 (jan.24 1975),2
- o. US NRC, News Releases, 1:1 (jan.24 1975),3
- p. US NRC, News Releases, 5:51 (dec.18,1974),2
- q. US NRC, News Releases, 6:1 (jan.1 1975),2
- r. US NRC, News Releases, 1:11 (april 16 1975),2
- s. US NRC, News Releases, 1:33 (sept.28 1975),1
- t. US NRC, News Releases, 1:35 (oct.7 1975), 1
- u. US NRC, News Releases, 2:12 (march 23,1976),1

